

DOMOVINA

Upravišтво „Domovine“ v Ljubljani, Knaflcova ulica 5
Uredništvo „Domovine“, Knaflcova ulica 5/II, telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 9 Din, polletno 18 Din, celoletno 36 Din; za tujostvo razen Amerike: četrtletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din; Amerika letno 1 dolar. — Račun poštna hišnica, podružnice v Ljubljani, št. 10.713.

Kmetijstvo je treba postaviti na trdne osnove

Že zadnjič smo objavili podatke o kmečkih dolgovih, kolikor jih je prevzela Privilegirana agrarna banka na področjih osrednjega zavoda in podružnic, in o višini dozdajšnjih vplačil za prvi obrok. Pisali smo, da znašajo v Sloveniji prevzeti kmečki dolgovi okrog 600 milijonov dinarjev. Po novejših podatkih pa je ta vsota previsoka in znaša le nekaj nad 480 milijonov dinarjev.

V vsej državi je Privilegirana agrarna banka prevzela 2447 milijonov dinarjev kmečkih dolgov; od tega zneska (v milijonih dinarjev; v oklepajih števila dolžnikov): na področju osrednjega zavoda v Beogradu 1165.6 (281 tisoč 912), na področju zagrebske podružnice 523.4 (156.220), na področju ljubljanske podružnice — dravske banovine 480.4 (50.193) in na področju sarajevske podružnice 277.9 (150.424). Povprečno je kmečki dolžnik zadolžen: na področju osrednjega zavoda za 4121, na področju zagrebske podružnice za 3351, na področju ljubljanske podružnice za 9570 in na področju sarajevske podružnice za 1848 Din. Kakor vidimo, je povprečna kmečka zadolženost v dravski banovini (Sloveniji) v primeri z drugimi pokrajinami ogromna in je skoro trikrat tako velika, kolikor znaša državno povprečje. Navedeni zneski prevzetih dolgov še niso končni, vendar najbrž razlike ne bodo več velike.

Tudi glede dozdajšnjih plačil za prvi obrok so na razpolago novi podatki. Doslej je bilo vplačano na račun prvega obroka 54.4 milijona dinarjev, od tega: na področju beogradskega osrednjega zavoda 36.2, na področju zagrebske podružnice 10, na področju ljubljanske podružnice 6.3 in na področju sarajevske podružnice 2 milijona dinarjev. Znesek 54.4 milijona dinarjev predstavlja približno eno tretjino zneska, ki ga morajo kmečki dolžniki plačati za prvi obrok. Na področju beogradskega osrednjega zavoda je približno polovica dolžnikov plačala obroke, na področjih zagrebske in ljubljanske podružnice ena tretjina, a na področju sarajevske podružnice le ena osmina.

Rekli smo že zadnjič, da nam te številke kažejo silno zadolženost slovenskih kmetov. Ne bomo razmotrivali vprašanja, koliko je zadolženost, vsaj tu in tam, kriva tudi povelja lahkornost, ker je naposled dejstvo, da so pri nas v Sloveniji kakor podrugod v državi pokrajine, kjer vse skrbno gospodarstvo ne pomaga kmetom iz stiske. Uredba o kmečki razdolžitvi daje na škodo upnikov dolžnikom olajšave, da se za enkrat lahko počasi izkopljejo iz težav.

Toda pri tem nastaja vprašanje, kako bo v bodočnosti, ker se s tem ostali pogoji kmetovanja niso izboljšali. Da se podobna razdolžitve ne ponovi, bi bilo treba z vsemi sredstvi pomagati kmetijskemu gospodarstvu na noge v vsej državi. To se da storiti le po določenem načrtu. Petletke, desetletke so zdaj v modi in vidimo, da so taka obdobja deležna uspehov. Strokovnih ljudi za takšna vprašanja imamo pri nas dovolj, samo trdne je treba in stroške je treba smiselno razdeliti na leta, ker v enem zamahu ni mogoče vsega storiti. Star je pregovor »Kadar ima

kmet denar, ga imajo vsi ljudje.« To se pravi žrtve za kmetijsko preobnovo v kmetijski državi so plodne žrtve.

Sodimo, da brez takega načrta, ki naj se izvrši v določenem razdobju, ne pojde. Bilo

bi preobširno razpravljati o podrobnostih tega načrta, za kar seveda tudi nimamo natančnih podatkov na razpolago. Prvo, kar je potrebno, je to, da ne bo pokrajine v državi, ki bi stradala. V takih najbednejših pokrajinah je treba začeti. Morda je tam kmetijstvo še na nizki stopinji, morda jih uničuje suša ali močvirnat svet, morda kulturne rastline, ki jih goje, niso za dotično zemljo in podnebje. Poglejmo samo, kaj store za kmetijstvo v Ameriki. Nemčiji, Rusiji, Italiji. Začeti bi bilo treba brez odlašanja.

Nemčija išče pri nas 2000 kmetijskih delavcev

Znatno povečanje zaposlenosti v industriji je zadnja leta v Nemčiji zelo skrčilo število tamkajšnjih brezposelnih delavcev. Med tem ko je imela Nemčija pomladi leta 1933. še okrog šest milijonov brezposelnih delavcev, je letos to število v zvezi z velikimi javnimi deli in oboroževanjem padlo pod eden milijon. Pravijo, da je v tem številu obseženo le še ono delavstvo, ki ni v polni meri sposobno za delo, in pa oni del brezposelnih delavcev, ki stalno obstaja zaradi izprememb v zaposlitvi. Naposled so v tem številu obseženi brezposelni delavci iz nekaterih gospodarskih panog, kjer se zaposlitev še ni v toliki meri dvignila.

V mnogih gospodarskih strokah pa že primanjkuje delavcev. To velja zlasti za kovinsko in gradbeno stroko, kjer nimajo dovolj strokovno izvežbanega delavstva. Ta okolnost ima za posledico, da sili mladina z dežele v industrijska podjetja, kjer danes ni težavno dobiti dela.

Zato pa se na drugi strani opaža čedalje hujše pomanjkanje kmetijskega delavstva. Nemška vlada je že napravila več ukrepov, da bi pritegnila delavstvo na deželo, vendar je pomanjkanje nadalje zelo občutno.

V okviru svojega štiriletnega načrta za gospodarsko osamosvojitve pospešuje Nemčija zlasti tudi kmetijsko pridelovanje, da bi čim manj uvažala in v sili izhajala tudi kar z domačimi kmetijskimi pridelki. Iz Beograda poročajo, da se tam mudita dva predstavnika nemškega urada za posredovanje dela. Prišla sta v Beograd zaradi tega, da bi dobila od naših oblastev dovoljenje za najetje 2000 naših kmetijskih delavcev, ki se jim nudi stalna zaposlitev v Nemčiji. O tem vprašanju zdaj razpravljajo v ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje. Verjetno je, da bo naša vlada ugodila želji Nemčije.

Slovenski javnosti

V proslavo 140letnice Vodnikovih »Lub-lanskih Noviz« in 30letnice organizacije slovenskih poklicnih novinarjev priredi ljubljanska sekcija Jugoslovenskega novinarskega združenja na jesenskem ljubljanskem velesejmu

jubilejno razstavo slovenskega novinarstva

Razstava je zelo na široko zasnovana in bo zavzemala štiri velike velesejemске paviljone. Podajala bo celoten pregled nastanka in razvoja slovenskega novinarstva od najstarejših časov pa do današnjih dni, hkratu pa bo kazala poleg nekdanjih načinov razširjanja vesti tudi najnovejše izume, ki se jih poslužuje sodobna časnikarska poročevalska služba. Da bo vse to prikazano čim bolj nazorno bodo novinarji izdajali na razstavi poseben dnevnik, urejevan, stavljen, tiskan in razpošiljan pred očmi obiskovalcev. Popoln pogled v organizacijo časopisja bo nudila jubilejna razstava slovenskega novinarstva, poleg tega pa bo pregledno kazala vse ogromno delo, ki je združeno z nastankom, razvojem in napredkom slovenskega novinarstva. Pri tem pa bo opozarjala tudi na koristi, ki jih je narod imel in jih vsi sloji še imajo od časopisja.

Razstava slovenskega novinarstva mora biti in tudi bo kulturni dogodek prve vrste

Da pa razstava ta svoj visoki smoter doseže, prirede novinarji razstavo s sodelovanjem Društva tiskarjev v Sloveniji, zvezne organizacije Saveza grafičnih radnikov (ca) Jugoslavije v Ljubljani, ljubljanske podružnice Udruženja grafičnih faktorjev Jugoslavije, časniških in časopisnih podjetij, Ljubljanskega velesejma in odličnih kulturnih in gospodarskih strokovnjakov.

Da bo res ves jesenski ljubljanski velesejem v znamenju slovenskega novinarstva, je pa potrebno tudi sodelovanje vse slovenske javnosti ter se zato obračamo nanjo s pozivom, naj pomaga pri iskanju in zbiranju razstavnega gradiva. Trdno smo prepričani, da ta naš poziv ne bo zaman, saj je doslej razstavní odbor povsod pri Slovencih, kamorkoli se je obrnil, naletel na največjo pripravljenost za sodelovanje.

Živo pa se zanimajo za razstavo slovenskega novinarstva tudi drugod po Jugoslaviji in celo v tujini. Več znanstvenikov svetovnega slovesa je odboru zagotovilo in deloma tudi že izkazuje svojo pomoč. Vzrok več, da tudi slovenska javnost stori svojo dolžnost!

Izreden dogodek letošnjega leta bo razstava slovenskega novinarstva in s sodelovanjem vse slovenske javnosti mora biti tudi trajne-

ga pomena za Slovence in mogočen podnet za napredek slovenske kulture.

Zato smo kot poklicni novinarji in redni člani ljubljanske sekcije JNU z veseljem prevzeli častno predsedstvo razstavnega odbora ter vabimo vso našo javnost, da pripravljalnemu odboru pomaga pri zbiranju sredstev in gradiva za to splošno poučno in ko-

ristno razstavo ter se že zdaj pripravlja na obisk te velevažne narodne manifestacije.

Častno predsedstvo
razstave slovenskega novinarstva:
dr. Anton Korošec, dr. Albert Kramer,
notranji minister minister v p
dr. Fran Kulovec,
minister v p.

Češkoslovaška za poštenost v politični borbi

V Češkoslovaški pripravljajo občinske volitve in listi že zdaj opozarjajo na potrebo poštene politične borbe, ker se more samo v taki borbi izživljati demokracija. Kljub temu pa, da je demokracija v Češkoslovaški visoko v časih, vsebuje njihov novi kazenski zakon posebno poglavje, ki je posvečeno izrodkom politične borbe. Posebej obravnava grehe volilne borbe, ki niso upoštevani v volilnem redu. Na ta način hočejo v Češkoslovaški obvarovati svobodo in čistost volilne borbe, ki nalaga vsaki stranki enake pravice in tudi enake dolžnosti. Po teh določbah niso kazniva samo sleparstva z glasovnicami in volilnimi imeniki, marveč tudi širjenje neresničnih vesti o političnem nasprotniku. Širjenje neresničnih vesti o političnem nasprotniku ali sploh o zadevah, ki so v zvezi z volitvami, se kaznuje z ječo do šestih mesecev in z globo. Pod neresnične vesti spada vse, kar more volilce

spraviti v zmoto, da svoje volilne pravice sploh ne izpolnijo ali jo izpolnijo prepozno ali pa tako, kakor bi je brez teh laži ne izvršili.

Ti zakonski ukrepi so utemeljeni s tem, da so bile čisto cele skupine volilcev, na primer prebivalci enega kraja kot čitatelji enega lista, na nedopusten način zavedeni v zmoto. Tak učinek utegnejo na primer imeti vesti, da je ta in ta kandidat umrl ali pa odstopil. Zakon dopušča samo stvarno kritiko političnega nasprotnika in njegovega delovanja. Toda zakon smatra za kaznivo, če se v zadnjem trenutku pred volitvijo, ko ni več možnosti, da se to zavrne, razširijo o nasprotnem kandidatu neugodne vesti iz njegovega zasebnega življenja.

Sodimo, da bi se morale tudi pri nas uvesti takšne kazenske določbe.

pogajanj. Po smrti kralja Uedinitelja so nastopile strankarske borbe. Zunanje-politični položaj je postal težaven in potrebna je bila okrepitev naše vojske, kar je jamstvo našega miru in urejenega razvoja. Mi v svojem programu naglašamo okrepitev spoštovanja državnih oblasti, borbo proti nasilju v političnem življenju in borbo proti korupciji. Naša želja je, da se država ojači na zunaj in znotraj v dobro naroda in slavo Nj. Vel. Petra II., ki je določen, da do konca izvede dediščino svojega velikega očeta.

Po Petru Živkoviću je govoril podpredsednik stranke senator Jovan Banjanin, ki se je bavil predvsem s političnim položajem od 1935. naprej. Med drugim je naglasil, da do sporazuma ne bo prišlo prej, dokler se ne začne izvajati v državni politiki prava in iskrena jugoslovenska misel.

Govorili so še dr. Josip Nemec, Miljutin Dragović in šibeniški odposlanec Milović.

Osnutek banske uprave za najmanjše mezde nekvalificiranega delavstva

Te dni so prejela delavska strokovna društva osnutek uredbe o najnižjih (minimalnih) mezdah, ki jih lahko določi ban na podlagi člena 2. uredbe o določanju minimalnih mezdah in sklepanju kolektivnih pogodb. Dne 24. t. m. bo na banski upravi posvetovalni sestanek o tem osnutku. Udeležijo se ga zastopniki delavstva in delodajalcev. Po tej uredbi bodo določene najnižje mezde nekvalificiranega delavstva.

Za delavce v starosti nad 18 let zaposlene v industriji ne glede na kraj in trgovini in obrti v krajih z nad 5000 prebivalci, so po osnutku določene nastopne mezde: v kategoriji a) 3, v kategoriji b) 2.75, v kategoriji c) 2.50 Din na uro; za delavce v starosti izpod 18 let: a) 2.50, b) 2.25 in c) 2 Din. V krajih izpod 5000 prebivalcev pride po 25 par manj.

Mezde za kvalificirano delavstvo in vajence bodo določene pozneje, vendar pa ne smejo biti nižje od mezd, določenih po tej odredbi za nekvalificirano delavstvo v isti stroki.

Po kakšni ocenitvi spadajo posamezne stroke v to ali ono kategorijo iz osnutka ni razvidno. Tako na primer spada kiparstvo in klesarstvo v kategorijo b, med tem ko spada kopanje gline in peska v kategorijo a). V kategorijo a) spadajo med drugim cementarne, apnenice, opekarnice, livarne bakra, svečarne,

Velik shod nacionalistov v Splitu

V nedeljo je bilo v Splitu v mestnem gledališču, ki je bilo nabito polno, zborovanje pristašev Jugoslovenske nacionalne stranke, na katero so prišli mnogi prvaki stranke, med njimi predsednik Peter Živković, podpredsednik Jovan Banjanin, številni senatorji in poslanci in odposlanci raznih sreskih organizacij v srednji Dalmaciji.

Zborovanje je otvoril predsednik splitske organizacije Boneti in je predlagal za predsednika shoda senatorja dr. Grgo Andjelinovića, kar je bilo soglasno sprejeto. Po pozdra-

vu je senator dr. Andjelinović podal besedo predsedniku stranke Petru Živkoviću, ki je po živahnih počastitvah izjavil med drugim:

Smatram za svojo dolžnost, da naglasim iz programa Jugoslovenske nacionalne stranke smernice, ki naj nas vodijo v nadaljnjem delu. V prvi vrsti našega programa je zapuščina našega velikega kralja, ki je dejal da ne smemo v nobenem trenutku pozabiti da narodno zedinjenje ni delo enega samega temveč več stoletij, in da narodno edinstvo in državna celota ne moreta biti nikdar predmet

MIRKO BRODNIK:

LJUBEZEN NE UMRE

»Tako, da je prav,« je odvrnil stari Podbregar. Njegov glas je bil tako čuden in skoraj grozeč, da se nihče izmed navzočih ni več upal izpregovoriti besedice. Andrej je šel počasi v hlev in napregel. Ves pobit je bil in obupan. Kaj naj zdaj stori? Kaj naj ukrene, da bo Marijo rešil sramote? Ali naj očetu odkrito pove, kaj je z njegovim dekletom? Ali naj mu razkrije, da bo Marija mati in da ni mogel drugače delati, kakor je delal? Nazadnje mu ne bo drugega ostalo...

Toda danes je bil preveč potr. Preveč je že moral prestati, da bi bil še to zmogel.

»Jutri,« si je rekel, »jutri se bom pomenil z njim. Saj ni iz kamenja. Uvideti bo moral, da Marije ne bom smel pustiti. In brez denarja ona tudi ni...«

In kaj bodo Kačarjevi dejali, — na to tudi ni pomislil.

Če je bila pot očeta in sina v mesto tiha, brez besed, je bila vrnitev proti domu še bolj. Niti besede nista izpregovorila vso pot.

Ko sta prišla domov, Andrej sploh ni stopil v hišo. Ni maral poslušati, kako bo oče govoril še z materjo o njem in Mariji. Šel je na mrvo in tam legel. Še k večerji ga ni bilo.

Zvečer je šel h kozolcu. Upal je, da bo prišla Marija in da jo bo vsaj malo potolažil. Sicer pa je bil sam prav tako potreben tolažbe

kakor ona... Zdaj je šele spoznal, kako je navezan nanjo, ko ni imel nikogar, ki bi mu bil lahko zaupal svoje težave.

Toda Marije ni bilo, čeprav jo je čakal dobro uro.

Ves obupan se je vrnil proti domu. Ali je ostala tako dolgo v mestu? Ali pa morda Kačarjevi tudi že kaj vedo in je ne puste? Mleko je nesel danes hlapec namestu nje v šolo...

Pred hišnimi vrati je obstal. Ali naj stopi čez prag?

Ne, obrnil se je in zavil proti domačemu gozdu, med stara drevesa, ki jih je vsa tako dobro poznal. Naj mu bodo ta drevesa tovariši, naj mu pomagajo nositi breme, ki si ga je danes naložil. Še enkrat je premislil ves dogodek. Sam je kriv, da se je vse to zgodilo, čisto sam. Kaj mu je bilo treba z Marijo hoditi po mestu na takšen dan? Seveda, res je tudi ona malo kriva, kajti to se ne bi bilo moglo nikoli zgoditi, če ona ne bi bila prišla v mesto... toda, saj je morala iti, ker so jo poslali...

Naslonil se je ob staro bukev in nekaj ga je stisnilo pri srcu.

Dolgo je še taval po gozdu. Enajst je odšla ura v cerkvenem zvoniku, ko se je naposled le odločil, da pojde domov. Noge so ga bolele, toda tega se je komaj zavedal.

Hišni ključ je bil na oknu, kakor vselej,

kadar je prišel domov šele takrat, ko so domači že spali. Vzel ga je in kolikor mogoče tiho odprl vrata. Ko je stopal skozi vežo, je zaslišal iz izbe očetovo smrčanje. Streslo ga je. Potem je pobesil glavo in šel v svojo čimnato. Slek se je in legel, toda zaspati še dolgo ni mogel. Na vse je moral misliti, na starše, na svojo vojaščino, najbolj pa na Marijo in njeno sramoto, ki jo ne bo mogel preprečiti. O, če bi imel zdaj koga, ki bi mu znal dati dober nasvet in mu pomagati. Prijatelja, kogarkoli.

Toda bil je sam, čisto sam...

Še tretjo jutro uro je slišal biti. Šele potem ga je premagal spanec. Prav za prav ni bil spanec, ampak nekakšna omotica, polna sanj in nemira...

V.

Kaj bo?

Ko je Marija takrat zbežala, sama ni vedela, kaj se godi z njo. Samo ena želja jo je vso prevzemala. Da bi čimprej prišla stran, da ne bi več videla Podbregarja, da ji ne bi bilo treba poslušati njegovih besed.

Andrej je odšel s svojim očetom. Od daleč ga je še videla, kako je stopal s pobešeno glavo za starcem. Nekaj ji je stiskalo srce. Na skrivaj je upala, da se bo vrnil, da bo na kakšen način odpravil očeta. Čakala ga je pri cerkvi precej dolgo, toda ni ga bilo. Potem se je počasi odpravila proti gostilni, kjer so bili njeni sosede z vozom. In z njimi se je odpeljala domov.

Drugo jutro ni šla od doma. Domačim je rekla, da je bolna in obležala je v postelji.

Proti večeru je malo vstala in šla v kuhinjo.

predelovanje nafte, izdelovanje papirja, pivovarne, dimnikarji, razkuževalni zavodi, pogrebni zavodi. V kategorijo b) spadajo med drugimi: lončarstvo, steklarne, kovači, kolarji, kotlarji, ključavničarstvo, instaliranje kurjav, in elektrotehničnih instalacijskih predmetov, puškarji, strugarji, mehaniki, graverji, izdelovanje in popraviljanje glasbil, predilnice, tkalnice, izdelovanje prevoznih sredstev, brivci, denarni zavodi, zavarovalnice, kinematografi. V kategorijo c) spadajo med drugimi tudi vrtinarstvo, izdelovanje pletenin in vezenin, mlini izdelovanje perila in oblek, dežnikarstvo, klobučarstvo, modistke, izdelovanje rokavic in podobno.

Najnižje mezde se ne določajo za rudniška podjetja, topilnice železa in jeklarne, monopolske tvornice, cestne železnice, avtotaksije, vratarje in postrežke. Delavcem ki dobivajo na račun plače, hrano in stanovanje, se zaračunava hrana 8 Din na dan, stanovanje pa 2 Din. Podjetja, ki bi bila z izplačevanjem po odredbi določenih mezd ogrožena v obstoju, morajo zaprositi bansko upravo, da jim določi izjemno nižje mezde. Takšnim prošnjam bodo ugodili le, ako se bo izkazalo po vpogledu v poslovne knjige, da je obstoj podjetja v resnici ogrožen in da je obrat zaradi pobijanja brezposelnosti v tistem kraju nujno potreben.

Politični pregled

Iz Valencije poročajo, da je pretekli teden podal španski ministrski predsednik Largo Caballero ostavko svoje vlade. V začetku tega tedna je bila kriza vlade rešena in

je novo špansko vlado sestavil socialist Juan Negrin.

V vladi so zastopane vse skupine ljudske fronte razen anarhistov. Komunisti sta v vladi le dva. V ostalem bo nova vlada zastopala dosedanje smernice. Verjetno pa je, da bo bolj odločno obračunala s skrajnimi levčarji in anarhisti. Novinarjem je novi ministrski predsednik Juan Negrin izjavil, da smatra vlada za svojo glavno nalogo nadaljevanje borbe proti upornikom do popolne zmage.

S španskih bojišč so prišle zelo nejasne in nasprotujoče si vesti. Iz vladnega tabora poročajo,

da so bili napadi frankovcev zadnje dni odbiti s hudimi izgubami

in da tudi pri Bilbao frankovci niso nič napredovali. Frankovci pa izjavljajo, da so na baskovskem bojišču proti Bilbao napredovali. Zadnja vest pravi, da so frankovci zasedli Amorebieto, ki so ga Baski izpraznili že prej. Kakor poročajo iz Tirane, je nastala

v Albaniji revolucija, ki pa je bila hitro udušena.

Bivši minister za notranje zadeve Etem Toto je hotel s 50 pristaši vreči vlado, a se je vladnim četam posrečilo upor v kali zadušiti. V bojih je padel uporniški voditelj Etem Toto.

Po vesti iz Rima je prišel

italijanski kraljevski par na obisk v Budimpešto.

Spremljal ga je italijanski zunanji minister grof Ciano. V Budimpešti je bil vsem trem prirejen svečan sprejem. Italijanski listi pišejo, da je s tem obiskom vrnil italijanski kralj Viktor Emanuel obisk državnega upravnika admirala Horthyja v Rimu. Naglašajo pa tudi, da pomeni ta obisk močno okrepitev prijateljstva med Rimom in Budimpešto.

Gospodarstvo

Tedenski tržni pregled

SVINJE. Na ptujskem svinjskem sejmu so se prodajali prasci, stari od 6 do 12 tednov, po 70 do 150 za rilec, debele svinje pa po 6 do 6.50 in plemenske svinje po 5,75 do 6 Din kg žive teže.

GOVED. Na zadnjem mariborskem sejmu so se trgovali za kg žive teže: debeli voli po 4 do 5.50, poldebeli voli po 3.75 do 5. plemenski voli v 3.40 do 4.50, biki za klanje po 3.30 do 5, klavne krave debele po 3.50 do 4.50, plemenske krave po 3 do 4, krave za klobasarje po 2 do 2.75, molzne krave po 3 do 3.75, breje krave po 3 do 3.40, mlada živina po 4 do 5.50, teleta po 5 do 6.50 Din. Mesne cene: volovsko meso I. 10 do 12, volovsko meso II. 8 do 10, meso bikov, krav in telic 5 do 10, telečje meso I. 10 do 12, telečje meso II. 8 do 10, svinjsko meso sveže 10 do 14 Din za kg.

Pomagaj svojemu otroku,
da ohrani kolikor mo-
goče dolgo prve zobe!

SARGOV

KALODONT

PROTI ZOBNEMU KAMNU

Sejmi

- 23. maja: Sv. Peter pod Sv. Gorami;
- 24. maja: Nova vas na Blokah, Cankova, Sv. Trojica v Slov. goricah, St. Jernej na Dolenjskem, Višnja gora, Vrhnika;
- 25. maja: Gornja Radgona, Mala gora, Mengeš, Radeče pri Zidanem mostu, St. Gotard pri Trojanah, Vitanje, Črnomelj, Vače;
- 28. maja: Puconci (živinski in krmarski).

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili v devizah (s prišteto premijo):

- 1 nizozemski gold. za 23.95 do 24.09 Din;
- 1 nemško marko za 17.48 do 17.62 Din;
- 1 angleški funt za 215.10 do 217.16 Din;
- 1 ameriški dolar za 43.26 do 43.62 Din;
- 100 franc. frankov za 195.38 do 196.81 Din;
- 100 češkosl. kron za 151.83 do 152.94 Din;
- 100 italij. lir za 228.44 do 231.53 Din.

Vojna škoda se je trgovala po 408 Din, investicijsko posojilo pa po 88 Din. Avstrijski šilingi v privatnem kliringu so bili po 8.11

njo. Mati je sedela pri ognjišču. V zadregi ji je rekla:

»Mati, zdaj mi je že malo bolje.«

Toda mati ji ni odgovorila.

»Ali ste pustili kaj večerje zame?« je nato vprašala.

»Nekaj bo,« je dejala Kačarica.

»Kaj vam pa je mati?« se je začudila Marija in nekaj kakor strah jo je prevzelo. »Tako čudni ste danes...«

»Kaj bi ne bila,« je odvrnila mati. »Lepe reči se slišijo o tebi...«

»Kaj?...«

Marija je zardela.

»Kaj pa je bilo včeraj v mestu?«

Torej se je že razvedelo. Kdo je le bil priča prizora?

Nič ni odgovorila. Mati jo je od strani pogledala. Nekaj očitajočega je bilo v njenih očeh.

»Mislila sem, da bolj držiš nase,« ji je rekla. »Ali se moraš dajati ljudem v zobe? Prav tega si še potrebovala. Kaj si pa imela s Podbregarjem in z Andrejem?«

Vzdrhtela je. O, če bi mati vedela, kaj je bilo vse med njo in Andrejem! Če bi to vedela!

Nekaj ji je zatezalo grlo. Zdaj je šele začutila, kako ji je mati tuja. Če bi se ji smela zaupati, če bi smela računati na njeno srce, na njeno pomoč! Pa ne sme.

»Nič,« se je zlagala. »Govorila sva, pa je prišel stari Podbregar in se začel znašati nad svojim sinom. Ne vem, kaj ga je prišlo.«

»Ljudje govorijo drugače,« je odvrnila mati. »Pravijo, da so te že dostikrat videli z Andrejem...«

»Oh, kaj vse ljudje govorijo,« je na videz malomarno odvrnila Marija. »Vsega jim pa tudi ni treba verjeti.«

»Obupen pogum se je je polotil. Sama ni vedela, odkod je vzela toliko moči, da se je materi zlagala v obraz. In vse je kazalo, da ji je mati verjela, saj ji je potem rekla:

»Pametna bodi, saj si že dovolj stara. Saj Andrej ni napačen fant, toda sama moraš videti, da z njim ne more biti nič. Že zaradi tožbe, ki smo jo imeli s Podbregarjevimi. In oče tudi ne bi pustil...«

»Saj vem to sama najboljši,« je odvrnila Marija, da bi končala pogovor. Potem je hitro pojedla večerjo, ki jo je čakala in se nato vrnila v svojo izbičo.

Vesela je bila, da je najprej govorila z materjo in da očeta ni bilo poleg. Upala je, da še ničesar ne ve in da ga bo že mati pomirila, če bo kaj zvedel.

Tisti večer ni šla h kozolcu, da bi se pogovorila z Andrejem. Bala se je, da ju ne bi spet kdo videl. Sklenila pa je, da pojde tja drugi dan prav zanesljivo.

Andrej je bil drugi dan zelo slabe volje. Vse ga je skrbelo. Očetu je pomagal pri delu, toda izpregovorila nista med seboj niti besedice drugega, kakor to, kar je bilo pri delu potrebno.

Zavedal se je, da so njegove sanje o prevzemu posestva zdaj pokopane in da bo moral iti k vojakom. To ne bi bilo prav za prav nič hudega, če ne bi bil tako vezan na Marijo. Potrpela bi pač oba. Toda ona nosi njegovega otroka pod srcem in kmalu bo njena sramota razkrita. Vsi bodo padli po njej, on

pa ji ne bo mogel pomagati, ker bo pri vojakih. O, kako je klet vojaško suknjo, ki mu je prekrizala vse načrte! In očetu se tudi ni upal povedati, kaj je storil. Nagnal bi ga, še norčeval bi se iz njega.

Kaj naj stori, da bo vse dobro? To vprašanje se mu je zarežalo kakor nož v misli. In ni vedel odgovora, ni našel izhoda iz svoje zagate. Če bi se z Marijo na skrivaj poročil, preden pojde k vojakom? Toda kako naj to uredi? Domači župnik tega ne bo maral storiti, vse se bo razvedelo in poroko bodo preprečili. Tu ni prava rešitev.

Štel je v mislih dneve, ko bo moral odriniti k vojakom. Samo še sedemnajst dni je dotlej. Sedemnajst kratkih dni. Nič se ne bo dalo dotlej urediti.

In začutil je isto kakor Marija. Da nima nikogar, ki bi se mu mogel zaupati, da nima človeka, ki bi mu lahko potožil svoje težave in si poiskal pri njem dobrega nasveta. Zato je postal še bolj čemerren.

Zvečer se je odpravil od doma. Ko je snel klobuk z vrat, ga je oče takoj povprašal:

»Kam pa si namenjen? Ali greš vasovat. Pazi se!«

Andreju je zavrela kri. Hotel je očetu nekaj odgovoriti, da ne bo nikoli več govoril na takšen način z njim, toda v poslednjem trenutku se je premagal in je molčal. Samo na pragu je še rekel:

»Ven grem! Saj sem že dovolj star, da mi menda ni treba prositi za dovoljenje.«

Nič drugega. Oče je še nekaj zagodel za njim, toda Andrej njegovih besed ni več slišal, ker je bil že predaleč.

Noge so ga same zanesle proti kozolcu. Tam

Din. Nemški klirinški čeki stanejo 12.16 do 12.19 Din.

Drobne vesti

V Sloveniji imamo 1620 zadrug. Ob koncu l. 1936. je bilo v Sloveniji 1620 zadrug, ki so se po strokah delile takole: 531 kreditnih, 195 nabavnih in prodajnih, 90 mlekarških, 105 živinorejskih, 210 pašniških, 56 kmetijsko strojnih, 24 vinarskih in sadjarskih, 7 za vnovčevanje lesa, 21 agrarnih zajednic, 56 zadrug elektrarn, 90 gradbenih, 15 zadrug domačo obrt, 48 obratnih, 35 vodovodnih, 11 osrednjih in 108 raznih zadrug.

DOPISI

MEDIJA — IZLAKE. Podružnica Zveze absolventov kmetijskih šol priredi v nedeljo 23. t. m. skupen izlet članov vseh okoliških podružnic na Sv. Goro pri Litiji na grob umrlega tovariša Hribarja Cirila. Ob pol 11. bo sv. maša, po maši poklonitev na grobu in nato tovariški sestanek. Iskreno vabljeno na ta sestanek vsi tovariši absolventi, pa člane podružnice v Izlakah pa je udeležba obvezna.

VRHNIKA. Vsi vojni invalidi in vdove iz sodnega okraja Vrhnike se pozivajo, da se zglasijo pri krajevnem odboru Združenja vojnih invalidov na Vrhniki pri tajniku Jožetu Pavlinu, Svabičeva cesta 10, zaradi vpisa v organizacijo. Pristopite vsi, ker le na ta način bodo dosegli pravičnejši invalidski zakon. V svrhu popisa prinesite vse invalidske listine s seboj. Zglasite se v nedeljo ali praznik najkasneje do 30. maja. Prijavite se v lastno korist! Vsi za enega, eden za vse!

Domače novosti

* **Dar kraljice Marije.** Ubožna delavka Marija Holcmanova iz Marenberga, ki ima sedem nepreskrbljenih otrok, se je v stiski obrnila s prošnjo za pomoč na Nj. Vel. kraljico Marijo. Kako je bila uboga vdova prijetno presenečena, ko je te dni prispel na njen naslov iz Beograda velik zaboj z živili.

* **Novo starešinstvo Gasilske zveze.** V petek so se sestali v Beogradu na seji odposlan-

ci vseh gasilskih zajednic iz države. Na seji se je konstituiral upravni odbor in se je izvolilo starešinstvo Gasilske zveze. Starešinstvo sestavljajo: starešina Stanko Zagar, starešina zajednice v Zagrebu, prvi podstarešina Franc Snoj, član osrednjega odbora zajednice v Ljubljani; drugi podstarešina Stevan Marković, starešina beogradske župe; inspektor Ilija Pinter. Izvolitev glavnega tajnika se je odložila do prve naslednje seje uprave Gasilske zveze. Seji je ves čas prisostvoval minister za telesno vzgojo naroda dr. Rogić.

* **Ptujska bolnišnica se razširi.** Pri ptujski bolnišnici je postalo zadnje dni zelo živahno. Gradbeno podjetje Dengg je začelo graditi prizidek, na katerega je Ptuj in z njim ves srez leta in leta čakal. Seveda bo s tem prizidkom le nekoliko pomagano, ker bo bolnišnica s tem pridobila le nekaj postelj več. V prizidku bodo v glavnem upravno poslopje, operacijska dvorana in lekarna. Pričakovati je, da se bo poslopje drugo leto razširilo. Zlasti bi bil potreben poseben paviljon za jetične.

* **Zlat novac bosanskega kralja Štefana II.** so našli v Prijepolju. Pravijo, da je najdba tega novca zato važna, ker je z njim ugotovljeno, da so tudi bosanski kralji kovali svoj zlati denar.

* **Važno za posetnike ljubljanskega velesejma!** Ako si pri postajni blagajni nabavite za ceno 2 Din rumeno železniško izkaznico in celo vozno karto in potem pri prihodu na velesejem pustite rumeno izkaznico potrditi, se z isto vozno karto lahko zastoj vrnete domov. Ta vozna olajšava bo v veljavi: za potovanje v Ljubljano od 31. maja do 14. junija, za povratek od 5. do 19. junija vključno. Na parnikih jugoslovanskih parniških družb bo veljal popust sestoječ v tem, da se s karto nižjega razreda lahko peljete v višjem razredu: za potovanje v Ljubljano od 20. maja do 14. junija, na povratku od 5. do 20. junija.

* **Stavka v Konjicah.** Dne 10. t. m. je odpovedalo vodstvo tvornice usnja v Konjicah zaradi zmanjšanja obrata službo 38 delavcem. Od teh je podjetje 17 takoj izplačalo in jim vrnilo listine. Dan nato pa je v tvornici nastala stavka pod vodstvom Zveze združenih delavcev. Stavkujoči so zasedli vse vhode v tvornico, kjer je prišlo do spopadov z delavljimi delavci in delavkami, ki jih je bilo okoli 60. Nastopiti je moralo orožništvo, ki je stavkujoče razghalo. Preko sreskega načelnika so sporočili stavkujoči delavci svoje zahteve, ki so v glavnem te, da mora tvornica sprejeti na-

zaj vse odpuščene delavce, dovoliti organiziranje delavstva in primerno zvišati mezde. Vodstvo podjetja je izjavilo, da nima ničesar proti organiziranju svojega delavstva v katerikoli organizaciji in da je izvršilo odpust nekaterih delavcev zaradi preosnove obrata in zastoja na trgu z usnjem. Začela so se sicer pogajanja med zastopniki stavkujočih delavcev in vodstvom tvornice na sreskem načelnstvu, a do sporazuma ni prišlo, ker so zastopniki stavkujočih delavcev odklonili posredovalni predlog sreskega načelnika. Tako traja stavka naprej in stavka okoli 120 delavcev in delavk, med tem ko jih dela nad 60.

* **Na milijone upajo.** V Rogozi in Gornji Polskavi pri Mariboru je nekaj ljudi, ki upajo na dolarsko dediščino. Leta 1854. je namreč šel v Ameriko Boltežar Holzer, ki je nedavno umrl. Zapustil je okrog 12 milijonov dolarjev. Ko je ta vest prispela v Rogozo in Gornjo Polskavo, se je takoj našlo mnogo ljudi, ki pravijo, da imajo pravico do te dediščine. Med njimi je tudi neki Franc Rebrnjak, doma iz bližine nekega gradu pri Ormožu, ki je bil svoj čas last Holzerjevih. Baje je tudi v Mariboru nekaj kandidatov za dolarske milijone. Bržkone pa se bo tudi to dolarsko upanje razblinilo v nič, kakor se jih je v zadnjih letih na Slovenskem že dolga vrsta.

* **Zvišane cene za mleko v Mariboru.** V soboto 15. t. m. so stopile v veljavo v Mariboru zvišane cene za mleko, ki so jih določili okoliški kmetovalci in viničarji na nedavnem skupnem sestanku. Mestno tržno nadzorstvo pa bo skrbelo, da bodo meščani dobivali zdravo in dobro mleko na trg in v hiše.

* **Tuji mojstri poslani čez mejo.** Banska uprava je izdala odredbo, da se morajo vsi tuji uradniki in mojstri Laurichove tvornice v Konjicah, v kateri je po njihovi krivdi nastala stavka, odstraniti iz naše države. Odlok banske uprave je zadel šest uradnikov, odnosno mojstrov, ki so bili že vsi poslani čez mejo.

* **Kongres čebelarjev.** Letošnja glavna skupščina čebelarških društev in zadrug iz vse države bo 23. in 24. t. m. v poslopju mestne osnovne šole v Vinkovcih. Udeleženci skupščine bodo imeli polovično vozno.

* **Velika tombola Sokolskega društva Maribor I.** dne 6. junija obeta postati največja prireditev letošnjega poletja v Magdalenskem okraju. Začetek ob 14. uri. Sedeži bodo na razpolago. Po tomboli velika veselica »Jadrana«.

je čakal več kakor pol ure, toda Marije ni bilo od nikoder. Spet je nesel hlapec mleko v šolo.

Ko ga je videl, da se vrača, je že hotel stopiti k njemu in ga vprašati, kaj je z Marijo, pa se je zadržal. Kaj si bo le hlapec mislil? Morda bi pri Kačarjevih povedal, kaj mu je Andrej rekel in bi s tem le še vse bolj zmedel.

Noč je že bila, ko se je vrnil domov. Samo še šestnajst dni! — ta misel ga je mučila.

Drugi dan je šel že čez dan na vas. Za vsako ceno je hotel govoriti z Marijo. Samo da ji reče nekaj besed, da vsaj nekaj zve, kako je z njo. Sam še zmerom ni vedel, kaj bo storil.

Popoldne jo je le videl samo pred domačo hišo, kjer je obešala perilo. Bila je rdeča okoli oči in videlo se ji je, da je morala jokati. Rad bi bil stopil k njej in jo potolažil, toda ni se upal.

Dolgo je čakal, da bo morda prišla bliže, toda ko je perilo obesila, se je obrnila proti hišnim vratom. Tedaj je tiho požvižgal.

Hlastno se je obrnila. Dobro je poznala njegov živč. Nekaj kakor nagel nasmešek ji je šinilo čez lica. Torej Andrej le ni pozabil nanjo. Išče jo.

Gledala je proti njemu. Šele potem ga je opazila in vprašujoče pogledala. Ni se zganil. Tedaj je šla proti njemu. Prej se je še ozrla na vse strani, da bi videla, ali je kdo ne opazuje.

Andrej je stal za visoko živo mejo. Neko-liko sklonil se je, ko je videl, da ga je Marija že zagledala. Ko je prišla k njemu, jo je hotel po navadi poljubiti, saj ni bilo nikogar

v bližini, toda Marija mu je samo odkimala.

»Marija, kaj je?« jo je tiho vprašal.

»Pri nas že vedo,« je zamišljeno odgovorila.

»Ali so ti kaj rekli?«

»Zaenkrat še nič prehudega,« mu je priznala, »toda bojim se, kaj še bo...«

»Tudi jaz se bojim,« ji je priznal. »Pri nas je vse tako napeto, da utegne počiti. Oče me skoraj ne pogleda. Nobene besede o tem se ne upam izpregovoriti z njim. Z materjo pa tudi ni nič. Ali boš zvečer prišla? Morava se pogovoriti,« ji je dejal, ko je videl, da postaja od strahu že nestrpna.

Obljubila mu je, da pride. Potem je šla nazaj proti domu. On pa se je počasi odpravil svojo pot. Dolgo je hodil še okoli in premišljal, kaj mu je storiti. Srečal je več svojih prijateljev, ki so ga hoteli ogovarjati, toda ni se mu ljubilo govoriti z njimi in odpravil jih je. Nato je šel pomagat očetu, ki je oral njivo, da bo posejal ozimino.

Toda tisti dan se je zgodilo še nekaj, kar je zelo učinkovalo na razplet naše zgodbe. Marija je upala, da je doma že vse opravljeno z materino pridigo, pa ni bilo. Prizor na sejmu je moral imeti več gledalcev, ali pa je bil edini gledalec tako dobrega srca, da je zgodbo raznesel po vsej vasi. Dobri ljudje so jo prinesli tudi staremu Kačarju na ušesa.

Da on ni bil zaradi nje preveč navdušen, si ni težavno misliti. S Podbregarjem ni bil nikoli preveč prijatelj, zlasti pa ne, kar sta se tožarila zaradi neke meje. Marija je bila njegova edinka in že dolgo je na skrivaj premišljal, komu bi jo dal za ženo, da ne pojde posestvo v nič. Saj ni bil siromašen. V mnogih letih dela si je nabral prav lepe denarje,

zlasti ker je bil sam zelo skromen, njegova družina pa tudi. Nekateri so kar naravnost trdili, da je skop. To bi skoraj lahko potrdili, saj se je na vsem videlo. Marija je morala vselej dolgo moledovati, preden je dobila kakšno novo obleko, žena pa prav tako.

To je bilo kar čudno, in nekaterim ljudem se je zdelo nerazumljivo. Saj je moral Kačar vedeti, da bo po njegovi smrti gospodaril na njegovem domu tujec, ker lastnega sina ni imel. Zato bi si časih že lahko kaj privoščil in mu ne bi bilo treba tako stiskati z denarjem.

Da ne zaidemo predaleč, — Kačar je torej zvedel, kaj je bilo v mestu. V prvem trenutku ga je pogrelo, in ni vedel, kaj naj stori. Potem pa se je obrnil in šel proti domu, da bi se znesel nad Marijo.

Marija je bila v svoji izbi, ko je oče stopil v hišo. Ker je imela slučajno odprta vrata, je slišala vsako njegovo besedo.

»Kje je dekle?« je vprašal svojo ženo.

»Dekle?« Kačarica je mislila, da Marije ni doma in je rekla:

»Menda je šla ven. Nisem je videla.«

»Lepe reči počenja,« je zagodel Kačar. »K meni pa hodijo ljudje in mi vse škodoželjno nosijo na ušesa.«

»Kaj pa je bilo?« je vprašala Kačarica, kakor ne bi bila ničesar vedela.

»Ali ne veš? Takšna sramota! S Podbregarjem...«

»Kaj?« je nedolžno rekla Kačarica in ga pogledala.

(Dalje.)

* **Pol milijarde škode zaradi poplav.** Letošnje poplave so v posavskih krajih dosegle tako silen obseg kakor v l. 1932. V posavskih krajih Srema, Bosne in Slavonije so poplave napravile pol milijarde dinarjev škode. Uničile so vse letošnje posetve in mnoge vinograde ter porušile veliko število hiš. Potonilo je tudi mnogo živine. Mnogo cest je razdejanih in tudi nekatere železniške proge so porušene.

* **Patrona je odtrgala otroku roko.** Pri posestniku Zorcu v Stehanji vasi so doma hranili dinamitno patrono, ki je prišla v roke desetletnemu šolarčku Jožku. Fantek je vzel patrono s seboj v šolo in jo med potjo razkaval tovarišem. Otroci so poskušali dognati skrivnost patrona na ta način, da so na cesti začeli s kamnom tolči po njej. Patrona se je razpočila in malemu Zorcu Jožetu odtrgala levico do komolca. Fantka so prepeljali v ljubljansko bolnišnico.

* **Smrtna nesreča pri čiščenju puške.** Peter Klančnik, 75 letni kočar v Lokovici, ali Lokoviški Peter, kakor je bil splošno znan, je bil posebne vrste original. Malemu kosu svoje zemlje in hišici je posvečal življenje. Kar se je okoli tega godilo, je le malo vplivalo nanj. Z ljudmi je malo občeval. Ko je pred leti prišel na dopust njegov sin narednik, se ni mogel vziveti v misel, da bi se njegov sin povzpel tako visoko in nosil uniformo. Starec je sina v neki čudni spoštljivosti vikal Temu staremu, delavnemu in poštenemu Petru je v četrtek krogla iz puške pretrgala nit življenja. Ko je popravil svojo lovsko puško enocevko, ni vedel, da je nabasana. V trenutku ko je pihnil v cev, je stara puška grmko počila in ga zadela v usta. Bil je takoj mrtev.

* **Jermenje je usmrtilo mladega človeka.** V Steinklauberjevi opekarni na Pragerskem se je pripetila huda nesreča. 33letni delavec Franc Puklič iz Vrhloga pri Pragerskem je bil v opekarni zaposlen že mnogo let ter je veljal za pridnega delavca. Naključje je pa te dni hotelo, da je Puklič pri delu omahnil. Med padcem je zgrabil za jermenje pri kolesu, kar je bilo usodno. V trenutku ga je jermenje zgrabilo ter ga tresčilo v stroj, ki ga je zmrcvaril. Prihitelec je takoj zdravnik, a Puklič je čez malo minut izdihnil.

* **Ogromnega morskega psa so ujeli ribiči v Bakarcu.** Morska pošast je zasledovala tu, ne, pa je zašla v ribiške mreže in potegnili so jo na suho. Bila je samica in v smrtnem boju je vrgla 52 mladičev. Morska pošast je dolga štiri metre.

* **Samomor na Ljubljanskem gradu.** Na binokostni ponedeljek so na grajskih šancah v Ljubljani našli dva mlada človeka, ki sta si sporazumno vzela življenje. Sta to 25 letni ključavničar Miha Kokalj in služkinja Angela Mikuševa. Med obema se je že pred leti, ko sta bila uslužbena pri Turkovih na Vidovdanski cesti, razvilo ljubezensko razmerje. Miha Kokalj pa je zadnje mesece bil šofer in sluažnik pokoj. gasilskega starešine Josipa Turka. Ko je g. Turk umrl, si je Kokalj izbral drugo službo. Kaj je vodilo mladi par v skupno smrt, ni ugotovljeno. Policijska komisija je ugotovila, da je Kokalj ustrelil z revolverjem svoje dekle v srce, nato pa še samega sebe, tudi v srce. Ko so ju našli, sta bila oba že mrtva.

* **Neznana utopljenca v Muri.** Te dni so ljudje z obmejnega murskega mosta pri Radgoni opazili na levem bregu reke Mure na avstrijski strani žensko truplo. Avstrijsko orožništvo je izvelo utopljenko na breg. Truplo dekleta v starosti okrog 20 let je bilo že zelo razkrojeno. Isti dan so deroči valovi reke Mure nosili s seboj moško truplo na jugoslovenski strani. Orožništvu v Gor. ni Radgoni je uspelo izveliti truplo na breg pred železniškim mostom. Tudi to truplo je bilo že precej razpadlo. Gre za moškega v starosti okrog 25 let.

* **Mačka je zažgala hišo.** V Frankolovcih pri Ormožu sta v soboto pogorela hiša in gospodarsko poslopje posestniku Sešerku Matiji. Zažgala je domača mačka, ki je ležala na ognjišču in se jej je vnela dlaka. Pobegnila je na svisli in zapalila krmo. Hišo so gasilci iz Loperčic delno rešili.

* **Strela je zanetila požar.** V okolici Strigove je te dni besnelo hudo neurje. Med bliskom in grmenjem je padala debela toča in je strela udarila v gospodarsko poslopje posestnika Ščavničarja. Ogenj je v kratkem času upepelil poslopje. Zgorela je tudi živina.

* **Slabi živci so ga pognali v smrt.** V Mariburgu so našli obešenega 46 letnega upokojenega finančnega preglednika Rudolfa Pešla iz Ljubljane. V poslovnem pismu se poslavlja od obeh sinov in navaja, da je šel v smrt zaradi slabih živcev.

* **Samomor.** Precejšnjo količino solne kisline je izpil posestnikov sin Franc Krajnc iz Dražencev. Bil je takoj prepeljan v ptujsko bolnišnico. Pomoč pa je bila zaman in je v hudih bolečinah umrl za zastrupljenjem. Vzrok samomora so bile baje družinske razmere.

Otto Witt:

SKRIVNOST ZLATEGA RUDNIKA

3

Kriminalni roman

»Ze več let je od tega,« je začel govoriti Baltimore, »ko so me nekoč poklicali v Avstralijo. Odkrili so, kakor se je zatrjevalo, izredno mnogo zlata v pesku neke reke. Toda čudno je bilo, da so zlata zrna dobivali samo, če so pesek prali na licu mesta. Če pa so pesek spravili domov in ga preiskovali, niso našli v njem niti enega samega zlatega zrnca. Kupec tistih ležišč, neka znani angleški bančnik, čigar imena ne maram navesti, ni mogel razkrinkati sleparstva.«

»Zadeva bo pač preprosta,« je rekel Walker odločno, »če so dobivali zlato na licu mesta, a v pesku, ki so ga odnašali proč, ga ni bilo, tedaj so pač tjakaj zlata zrna vtihotapljali.«

»Bančnik, ki je kupoval tista ležišča, tega ni verjel. Imel je o vsem tem čisto drugačno mišljenje,« je menil Baltimore.

»To je pa prav čudno.«

»Da, bančnik je namreč odkril, da je bil mož, ki je napravil preizkušnjo s peskom doma, nezanesljiv.«

»Potem bi morala biti v pesku, ki je bil preiskan daleč od ležišč, še toliko zanesljiveje zlata zrna,« je rekel Walker.

»Da, čisto prav, toda po bančnikovem mišljenju je šlo za nekaj drugega. Dotični mož po bančnikovem naziranju zato ni hotel najti

v pesku zlata, ker je hotel zlata ležišča pridobiti za neko družbo.«

»Aha,« sta vzkliknili oba ravnatelja.

»Da, da, takšno je bilo bančnikovo naziranje. Menil je, da je dotični strokovnjak nalašč vzel za preizkušnjo pesek, ki ni imel zlatih zrn. Bančnik je bil trdno prepričan, da so bila tista ležišča izdatna. Seveda še določnih dokazov za svoje mišljenje ni imel. Zato je poklical še mene na pomoč, da izrečem svoje strokovno mišljenje. Potoval sem tjakaj in sem razkrinkal skrivnost.«

»No, in?«

»V pesku ni bilo niti enega zrna zlata.«

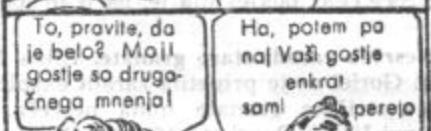
»Kako je to mogoče?«

»Pesek so prali v preprostih skledah, podobnih onim za umivanje, samo globlje so bile. Delo so opravljale mlade zamorke. Tedaj sem opazil, da se je pojavilo zlato v skledah samo tedaj, kadar so pesek prala ta zamorska dekleta. Če sem jaz sam vzel tako skledo in pral pesek, nisem dobil ničesar. Sploh ni nobeden beli človek našel nikdar niti enega samega zrna.«

»To je res skrivnostno,« je vzkliknil Wilson.

»Zamorke so pač skrivale zrna za nohti in jih vtihotapljale v pesek,« je menil Walker.

Najemnik Kolar zahteva

»Ali pa so imele zrnca v laseh in jih strasale pri pranju v skledo,« je pristavil Wilson.

»Ne eno, ne drugo.«

»Ali ste jih čisto natančno preiskali?«

»Seveda. To je bilo zelo lahko, saj so bile čisto nage.«

»Toda...«

»Da vama takoj povem,« je nadaljeval Baltimore, »Zamorska dekleta sama niso prali nič vedela, da se godi kakšno sleparstvo. Prav tako gotovo je bilo, da niso imela nikjer na telesih zlatih zrn, ki bi jih hote ali nehote stresala v skledo. Kljub temu so samo zamorke dobivale zlato...«

»To je že kar nadnaravno. Prav radoveden sem, kaj boste povedali,« je menil Walker.

»Poslušajte. Med zamorskami je bilo suhotno dekletce, ki se mi je smililo. Kakor veste, so vsa ta dekleta silno vdana kajenju. Zlasti kajenju cigaret. Toda moja mala prijateljica, dvanajstletna Mingo, je silno kašljala in ni kadila. Njena pljuča so bila močno načeta in je tudi kmalu potem umrla. Kako je to bilo, nisem vedel, a mala Mingo je našla med vsemi zamorskami najmanj zlata. Često je zaradi tega jokala in mi tožila. Gospod je tako

* **Nevaren požar.** Posojilnica v Hotedršici ima svojo hišo, v kateri so pošta, občinska pisarna, mlekarna in tri stranke. Nedavno je zvečer začel goreti lesen balkon pri hiši. Ogenj se je hitro razširil in uničil ostrešje. Eni stranki je zgorelo vse, pa tudi druga stranka je utrpela škodo. Kaže, da je ogenj podtaknila zlobna roka.

* **V plitvi potoku se je utopila.** V soboto zjutraj so Rojskovi iz Smartna pri Litiji pogrešili sorodnico Leskovskovo Ivanko. Začeli so jo iskati in so jo našli mrtvo. Ležala je v potoku Kostrevnic. Čeprav potok ni pol metra globok, je utonila, ker je ležala z glavo v vodi, truplo pa je bilo še na bregu. Ženica je že več let bolehal na živcih. Čestokrat ni mogla zaspati, ali pa se je zbudila sredi noči in šla na sprehod okrog hiše. Tudi tokrat je tožila o slabosti. Sredi noči je vstala in šla na zrak. Bržkone si je hotela v potoku ohladiti vroče čelo, pokleknila je, pa ji je spodrsnilo.

* **Nesreča zaradi stare granate.** Blizu Mirna pri Gorici se je pripetila zaradi eksplozije stare avstrijske granate huda nesreča. Na griču pri Volčji Dragi sta 16-letni Stanko Živic iz Mirna in 22-letni Stanko Leban iz Peči pri Mirnu našla granato in jo skušala razstaviti, pri čemer je eksplodirala in ju raztrgala.

* **Gluhonemi ponarejevalec stodinarskih bankovcev.** V Slivnem pod Šmohorjem so prišli na sled ponarejalca stodinarskih bankovcev. Bankovce je izdeloval neki 15 letni gluhonemi deček, ki kaže nenavadno slikarsko nadarjenost. Z navadnimi barvnimi svinčniki in vodenimi barvami je napravil dva bankovca, ki se na prvi pogled baže prav nič ne razlikujeta od pristnih. Njegov oče je tudi pravil v promet prvi bankovec, ki so ga pa le spoznali za ponarejenega. Orožniki so sina in očeta prijeli in oddali sreskemu sodišču v Laškem. Gluhonemi deček obžaluje svoje dejanje in prosi, da bi očeta pustili domov, kjer so še štirje nepreskrbljeni otroci, njega pa naj pridržijo v zaporu. Fant bi se rad šel učiti slikarske obrti in mu bo menda ta prošnja tudi uslišana.

* **Z dinamitom so porušili evharistični križ.** Nedavno ponoči je zbudil Kamničane strašen pok. Sprva so mislili, da je nastala eksplozija v smodnišnici, a kmalu so izvedeli, da je razneslo velik evharistični križ, ki je stal na razvalinah Malega gradu in je bil viden daleč naokrog. Veliki leseni križ, visok najmanj

8 m, je razneslo skoro na drobne kose. Storiteli so v temni noči pobegnili in se poskrili. Orožniki so uvedli strogo preiskavo. Zlobno dejanje je zelo razburilo mirno kamniško prebivalstvo. Upati je, da bodo krivci kmalu pod ključem.

* **Sin pobil s sekiro do smrti očeta in mater.** V Muretincih pri Ptuj se je odigrala grozna rodbinska žaloigra. Podivjan sin se je spoza bil nad svojim očetom in materjo. Je to posestnikov sin Franc Žnidarič. Usodnega dne je imel neko razpravo v Ptuj in se je vrnil okoli 14. ure domov. Začel se je takoj s svojimi starši pripraviti očitno v jezi zaradi izgubljene pravde. Stekel je v gospodarsko poslopje, kjer je zagrabil težko sekuro in z njo pobil do smrti najprej očeta Jožefa, potem pa mater Marijo. Morilca so aretirali.

* **Dva vlomilca izročena sodišču.** Kamniški orožniki so privedli v ljubljanske sodne zapore dva vlomilca, ki sta pred dnevi vlomila pri nekem posestniku. Po vlovu sta popivala po raznih gostilnah. Ko so ju kmetje izsledili, so enega izmed vlomilcev strahovito pretepli. Vlomilca sta Miko Prebeg iz okolice Ogulina, pravcat orjak in Ljubljčan Rudolf Avbič, ki je bil pretepen. Oba sta sprva zanikala tatvino, toda nista mogla navesti, odkod sta dobila toliko denarja, ki so ga našli pri njih. Naposled sta vlom priznala.

* **Za tatvino kolesa eno leto.** Pred malim kazenskim senatom v Ljubljani je bil nevaren kolesarski tat Nande Tomšič iz Rogatca pri Grosupljem obsojen na eno leto in zraven še kot nameček na sedem dni robije, ker se je brez dovoljenja policije povrnil v mesto, odkoder je izgnan. Tomšič je Karolu Avsecu iz veže gostilne pri »Ražmu« na Žabjeku odpeljal novo kolo. Obtoženec je tatvino tajil, pa so ga dokazi pokopali.

* **Požiga obtožen, pa oproščen.** Na Svibnem sta januarja pogorela hiša posestnika Janeza Martinška in hlev Alojza Čopa. Požiga je bil osumljen posestnik Čop sam, ki naj bi se bil polakomnil zavarovalnine. Mož se je moral zagovarjati pred novomeškim sodiščem. Odločbo je zanikal požig, toda marsikaj ga je obremenjevalo in ljudski glas je bil proti njemu. Priče so izpovedale zanj po večini obremenilno. Čop se je zagovarjal, da je najbrž zanetil požar kak postopač. Orožniki so pa ugotovili, da ob tistem času v šentjurski okolici ni bilo sumljivih postopačev. Sodišče

se ni moglo prepričati o Čopovi krivdi in zato ga je oprostilo.

* **Vlom v gostilno pred sodiščem.** Ker je predlanskim oktobra vlomil v Lahovo gostilno na Radvanjski cesti v Mariboru ter ukradel razne jestvine in cigarete, je bil obsojen pred malim kazenskim senatom mariborskega okrožnega sodišča 27 letni kovaški pomočnik Jurij Rehar na tri leta in deset mesecev robije.

* **Tri žrtve rodbinske žaloigre.** V Topolah pri Mengšu se je v hiši delavca Petra Zarnika odigrala strašna žaloigra. Mož in žena se nista razumela in je moralo celo sodišče posredovati ter pozvati moža, naj bolj skrbi za svoja dva otroke. Prav v torek je Zarnik prejel od sodišča zadeven poziv, ki ga je silno razkačil. Ko se je zvečer vrnil malo vinjen, se je vnel med njim in ženo prepil. Ženin brat Franc Dolar je skušal posredovati, a je slabo naletel. V jezi je Zarnik potegnil revolver in začel na svaka streljati. Zadel ga je v trebuh in hrbet. Nato se je mož obrnil proti ženi in streljal vanjo. En strel jo je zadel v srce. Ko je videl ženo mrtvo, si je pognal kroglo v glavo. Mož in žena sta bila takoj mrtva, medtem ko so ranjenega Dolarja v brezupnem stanju prepeljali v bolnišnico, kjer je menda že umrl.

* **Žnidaršičeva vlomilska družba z Dolenjskega po dveh letih polovljena.** Orožniki iz Št. Vida na Dolenjskem so prijeli pet malopridnežev, ki so poslednji dve leti povzročali mnogo strahu po Dolenjskem. Družbo je vodil France Žnidaršič iz Razbura. Pri žnidaršiču so orožniki našli 20 vitrihov. Izdal je tudi svoje pomočnike iz okolice Dobrnič, in sicer brata Franceta in Ludvika Strmca, Lojzeta Trunklja in Janeza Mavriča.

* **Pet let po nedolžnem v ječi.** Leta 1932. sta bila obsojena pred mariborskim okrožnim sodiščem 48-letni posestnik Mihael Ivanuš iz Brebrovnika in 40 letni posestnik Jakob Rozman iz Huma zaradi umora preužitkarice Ane Tomažičeve s Pavlovskega vrha. Ivanuš je bil obsojen na 20 let. Rozman pa na 15 let robije. Rozman je neprestano zatrjeval svojo nedolžnost in se je tudi v zaporu prizadeval, da bi dosegel obnovo postopanja. Zdaj mu je bila dovoljena obnova, ki naj pokaže, ali je bil res po nedolžnem obsojen.

* **Spet nekaj novega v Celju!** Volneno blago v dvajsetih barvah prodaja Stermečki po 11 Din

besen, ker Mingo ne najde nič zlata. Nekega dne mi je nenadno padla na um tale misel: Vse zamorke, ki kadijo, najdejo zlato. Torej je jedro sleparstva v cigaretah.

»Kaj naj to pomeni?«

»Cigarete so bile polne zlatega prahu. Lastnik ležišč, bogat imetnik plantaž, je neprestano dajal zamorskim dekletom cigarete. Tudi jaz sem jih mnogo pokadil in prav dobre so bile. Nekoč sem jih vzel za pest domov, se v svojo sobo zaklenil in jih zažgal. Posledica je bila, kakor sem pričakoval: v tobačnem pepelu sem odkril množino drobkanih zlatih zrn. Med tem ko so dekleta prala, je pepel od cigaret stalno padal v skleda in težko zlato se je zmerom zbiralo na dnu posode. Kakor veste, je zadosti, če v taki skledi dobiš le majčkeno količino zlata, pa to že pomeni, da so ležišča izdatna.«

»Da, na vse načine znajo slepariti, kadar gre za zlato,« je menil Wilson.

Odtrgan prst

»Nekoč so me skušali oslepariti pri tako zvanem največjem zlatem rudniku sveta, to je v Comistoneju na Sumatri,« je začel Baltimore svojo drugo zgodbo.

»Počakajte trenutek!« ga je prekinil Walker. »Še nikdar nisem ničesar slišal o zlatih ležiščih v Comistoneju... Pa največja so ta ležišča, pravite?«

»Rekel sem, da je to tako zvani največji zlati rudnik, gospod ravnatelj. Niso to največja zlata ležišča. Samo potrpate za nekaj trenutkov.«

»Prav rad Sumatra mi je precej znana, toda Comistone...«

»Tega kraja ne poznate. Razumljivo. Dovolite, gospod Walker, da vam nekoliko osvežim spomin. Vi štejete, če se ne motim, petindvajset let.«

»Sestindvajset, prosim.«

»Lepo. Kaj ne, pred petimi leti ste nastopili svoje delovanje pri rudniku?«

»Tako je.«

»Ko se je odigravala drzna sleparska burka s Comistonejem, ste bili deček šestih let. Od takrat je namreč poteklo že dvajset let. Ta zgodba je moja največja izkušnja v takih rudniških zadevah. Čeprav niste neposredno morali ničesar slišati o teh skrivnostnih ležiščih zlata, vas bo neko ime gotovo privedlo na pravo sled, in sicer ime Italijana Spera.«

Oba gospoda sta napeto pogledala Baltimoreja.

»Ah,« sta rekla, »seveda sva že mnogo slišala o Speru.«

»To je eden najbolj pretkanih sleparjev z zlatimi najdišči na svetu!« je pripomnil Wilson.

»Pozlačenega Italijana so ga imenovali,« se je spomnil Walker.

»Vidite, staviti bi se šel, da ga poznate,« je rekel inženjer. »Ali ga poznate samo po imenu ali tudi osebno?«

»Samo po tem, kar sem čul o njem,« je odgovoril Wilson.

»Ali ta možak še živi?« je vprašal Walker.

»Da, še.«

»Koliko let bo štel zdaj?«

»Kakšnih petdeset,« je menil Baltimore.

Pri teh besedah je Baltimore stegnil svojo levo in pokazal prstan, katerega kamen je bil obrnjen na notranjo stran. Pokazal je obe-

ma gospodoma dragoceni briljant in oba sta z zanimanjem ogledovala blesteči kamen.

»Ta briljant je dar Italijana Spera,« je nadaljeval inženjer.

»No, no, kako pa je to mogoče?«

»Dobil sem ga tedaj v Comistoneju na Sumatri.«

»Povejte nam to zgodbo!«

»Bil sem tedaj še mlad,« je nadaljeval Baltimore. »komaj petindvajset let sem štel. Neka londonska tvrdka me je poslala na Sumatro, da preiščem zlata najdišča, ki jih je ponujal v nakup Italijan Spero. Rudnik je obstojal iz belega kremenca in je imel en sam napravljen šaht. Ko smo prišli tjakaj...«

»Kaj vas je bilo več?« ga je prekinil Walker.

»Da. Tvrdka mi je dodelila deset angleških delavcev, samih zvestih in poštenih, korektnih uslužbencev. Ko smo prišli tja, nas je Italijan Spero, ki smo ga dobili v rudniku, pustil same, češ da kot lastnik rudnika noče kakorkoli vplivati na ljudi, ki nameravajo preiskati rudo. Preiskava da naj se izvrši v redu. Spero je tedaj odpotoval na svoje posestvo, oddaljeno kakih deset kilometrov od rudnika.«

»Da, slišal sem že, da je to njegova običajna zvijača,« je rekel bančni ravnatelj Wilson.

»Tako smo stali čisto sami pred rudnikom, ki je imel en sam šaht. Orodje in druge potrebščine smo si prinesli s seboj. Začeli smo delo. Dal sem v trideset metrov globokem šahtu razstreliti precejšnjo količino kremenca. Od vsake tone kremenca, ki so jo spravili potem na površje, sem vzel za preizkušnjo nekaj kamenja.«

* **Tatvina voza in kobile v Artičah.** V nedavni noči je bila ukradena trgovcu Jakobu Drnaču v Artičah pri Brežicah iz hleva kobile. Tat je kobile zapregel v voz in se odpeljal neznano kam. Tatvine sta osumljena dva mlajša možka, ki sta se po okolici izdajala za konjska prekupevalca.

* **Domžalski orožniki so prijeli dve nevarni žepni tatice.** Domžalskim orožnikom pod vodstvom komandirja Skoka je padel v roke dober plen. Aretirali so dve znani žeparici iz Ljubljane, ki sta še dalj časa obiskovali sejme in birmovanje po vsem kamniškem srezu. V kamniški dekaniji je zadnji čas birmovanje, a v sleherni župniji so se v gneči med slovesnim opravilom pojavile tudi neznane tatice. Botrom in botram, pa tudi radovednejšem je iz žepov izginil drobiž. Tako je bilo zadnje nedeljo v aprilu na birmovanju v Lukovici izvršenih več žepnih tatvin, naslednje nedeljo pa v Kamniku. Ko je bilo za preteklo nedeljo najavljeno birmovanje v Domžalah, so orožniki računali, da bodo neznane tatice tudi njihovemu okolišu posvetile svoj obisk. Zato so organizirali posebno patruljo, katere naloga je bila, da se pozanimajo za gibanje slehernege sumljivca in sumljivke, za sodelovanje pa so dobili tudi več zaupnikov v civilu, ki so se pomešali med množico. Kmalu je zbudila pozornost neznana ženska, stara okrog 40 let, oblečena v črno in s črnim klobučkom na glavi, ki je neprestano švigala sem in tja. Ko se je birma začela, se je ves čas pomikala za vrsto, kakor je škof od birmanca do birmanca nosil sveti zakrament. Ko so jo prijeli, so našli pri nji ostro nabrušene škarje, s katerimi je lahko rezala žepne in trakove na ženskih ročnih torbicah. V aretiranki so spoznali 42-letno Ivano Majdičovo, ki je po rodu iz Doba pri Domžalah, a je svoja mlada leta prebila v Zagrebu, zadnji čas pa se zadržuje v Ljubljani. Ko je bila na delu, so orožniki obkolili ves prostor pred cerkvijo in kmalu izsledili še njeno tovarišico 35-letno Karolino Mauserjevo, ki je po rodu iz Uršnih sel na Dolenjskem, a biva v koloniji na Cesti dveh cesarjev v Ljubljani. Med tem ko Majdičeva vztrajno taji, da bi bila zagrešila kakšno krajo, je njena sodelavka priznala, da sta prišli v Domžale na žepne tatvine. V petek sta se bili srečali na Sv. Petra cesti v Ljubljani in jo je Majdičeva nagovorila, da gresta poizkušat srečo na birmo v Domžale. Pripeljali sta se že v soboto in poiskali prenočišča pri Josipini Hribarjevi v Zaborštu, ženi Franceta Hribarja, ki je bil obsojen zaradi umora preužitika-

rice Marije Penkove. Z njo sta se bili seznanili v zaporih okrožnega sodišča v Ljubljani. Mauserjeva je priznala, da sta bili z Majdičovo tudi v Lukovici, kjer sta nabrali nekaj plena. Bili pa sta tudi na birmi v Kamniku. Ker sta grešnici očitno izvršili še več tatvin, kakor je bilo prijavljenih, naj se oškodovanci priglase orožniški postaji v Domžalah.

* **Otroka je vrgla v Dravo.** Te dni se je pred velikim senatom mariborskega okrožnega sodišča zagovarjala 31 letna Katarina Lebanova iz Zabč na Tolminskem doma, ker je vrgla svoje novorojeno dete živo v dravske brvi v Dravo. Obtoženka je duševno in telesno nekoliko zaostala. Preživljala se je kot slabo plačana služkinja pri manj imovitih družinah. Ker se sodišče ni moglo prepričati, da je obtoženka vrgla svoje nezakonsko dete nalašč v vodo, jo je obsodilo le na leto dni robije zaradi malomarne usmrtitve otroka.

* **Rodbinska žaloigra pred sodniki.** V Vrhtrebnjem je februarja 50 letni posestnik Franc Planinšek med preprirom streljal v svojega nezakonskega sina, 26 let starega Moravca Alojzija. Alojzij je dobil strel v levo stran života in je prepeljan v bolnišnico umrl. Zaradi tega sta se morala pred novomeškim senatom trojice zagovarjati Franc Planinšek in njegova hčerka 23-letna Alojzija. Obtoženka Planinškova Alojzija je odkrito priznala, da je že od leta 1931. živela s pokojnim polbratom v odnošajih. Prvi otrok se jima je rodil pred petimi leti. Prišel pa je mrtev na svet. L. 1935 pa se jima je rodila hčerka Milena, ki še živi. Žalostno za njo je to, da je s polbratom spet noseča. Obtoženka, ki po svoji zunanosti napravi na človeka dober vtisk, je v zagovoru omenila tudi to, da je sicer vedela, da je njeno razmerje z Moravcem prepovedano, ni se ga pa upala prekiniti, zakaj Moravec ji je večkrat zagrozil, da jo bo ubil, če bo imela drugega fanta. Zaradi tega zločina je sodišče obsodilo Planinška Franca z upoštevanjem vseh olajševalnih okolišnosti na devet mesecev strogega zapora, njegovo hčerko Alojzijo pa na šest mesecev strogega zapora pogojno za dobo treh let.

* **Zlobna roka požiga.** Že od leta 1934. je vsako pomlad v maju okrog Semiča več požarov. Tako je te dni zgorela vinska klet na Vrtači, last posestnika Matije Severja iz Sel pri Sv. Duhu. Dan nato ponoči pa se je zakadilo iz župnikovega poda v Semiču. Kmalu je bilo vse poslopje v plamenih. Sediščna gasilska četa je takoj prihitela z brizgalno

in kmalu so prispeli še gasilci iz Stranske vasi s svojo dobro motorno brizgalno. Obvarovati so mogli le sosedna poslopja. Pod je bil krit z opeko, pa ga vendar ni bilo mogoče rešiti, ker ga je zlobna roka zažgala spodaj na več krajih. Orožniki so pridno na delu, da izsledijo požigalca.

* **Zaradi tihotapstva.** 56 letni Valentin Rejc iz Cerknega in 46 letni Martin Šturm iz Robidnice sta se zagovarjala pred italijanskim sodiščem, da sta tihotapila živino iz Jugoslavije v Italijo. Tihotapil jih je Rejc, pomagal pa mu je Šturm. Sodišče je Rejca obsodilo na tri leta zapora, na denarno globo 2500 lir ter na plačilo vseh stroškov. Šturmu niso mogli dokazati krivde in so ga oprostili.

Popotnikova torba

Poljansko pismo

Gorenja vas, maja.

Velika noč je imela slabo vreme, a zato smo binkošne praznike imeli zelo lepe. Sadno drevje, posebno jablane, bujno cvetijo, odnosno že odcvetevajo. Če nas ne zadene pozneje kaka večja vremenska nezgoda, bomo deležni letos obilne letine. Pa tudi sicer kaže zdaj vse najboljše. Želeti je le, da bi se pridelki potem spravili po primernih cenah v promet.

Našega kmeta, obrtnika in vse stanove še zmerom tarejo hude skrbi, kako priti do dohodkov za plačilo davščin, ki so zmerom večje. Kako naj v redu plačujemo davščine, ko niti za nujne življenjske potrebe nismo denarja. V boljših časih prihranjeni denar nekaterih leži zamrzel v hranilnicah. Mnogi v tej stiski prodajajo hranilne knjižice z veliko izgubo. Obljube, dane pred letom, da se bo začelo redno izplačevanje vlog, se niso izpolnile.

Zadnja »Domovina« je na kratko poročala o veliki nesreči, ki se je pripetila na Hotavljah nad Gorenjo vasjo in pri kateri je prišla ob življenje 19letna Zamokarjeva hči, edinka, iz Srednega brda. Bila je lepo, veselo in nadarjeno dekle. Vse pomiluje njen žalosten konec in nieno obupano mater, ki je izgubila svojo ljubienko. Nekateri motorni vozači vozijo skozi dolino vse prehitro. To je

»Ali ste kamenje za preizkušnjo jemali naravnost iz kupov, ki so jih pošiljali iz šahta?«

»Ne, ne,« je odvrnil Baltimore. »Bil sem tedaj sicer še zelo mlad, a tako lahkoveren vendar nisem bil. Vsako tonsko količino sem dal stresti iz posode in razbiti od delavcev, nato sem šele vzel rudo za preizkušnjo.«

»Ali ste našli mnogo zlata?«

»Tega nisem takoj ugotovil, ker se naj bi preizkušnja izvršila pozneje po mojem povratku v London. Bilo pa je zlato v kremenju, saj sem s prostim očesom opazil v njem drobčkana zlata zrna. Tako smo delali ves teden. Tedaj se je zgodilo nekaj zagonetnega. Ko sem zjutraj stopil v rudnik, sem našel na dnu odprt žepni nož.«

»To pač menda ni nič posebnega?« je me nil Wilson.

»Gotovo ga je izgubil kakšen delavec,« j pripomnil Walker.

»Seveda najdba noža sama na sebi ne bi nič pomenila. Toda izkazalo se je, da nož ni bil last nobenega izmed delavcev.«

»Dragi gospod Baltimore, kljub temu se da vsa zgodba lahko preprosto pojasniti. Je pač kakšen tujec prišel ponoči v bližino šahta in mu je padel nož vanj,« je dejal bančni direktor Wilson.

»Čisto prav, gospod Wilson, jaz sem bil prav tako mislil. Toda nož je bil krvav...«

»Krvav?«

»Da, ročaj je bil okrvavljen. Sprva sem mislil prav tako kakor vi: da je namreč ponoči prišel nekdo k šahtu, se morda po naključju urezal in v vznemirjenosti izgubil nož.

Sicer je bil šaht zaprt z loputnikom, vendar je nož lahko padel vanj skozi razpoklino. Toda vse to ni držalo.«

»Zakaj ne?«

»Po več dneh se je namreč zgodilo nekaj posebnega.«

»Kaj?«

»Zaradi zgodbe z nožem je bila odrejena stalna straža pri šahtu: po dva moža podnevi in ponoči. Sklepalni smo: kdor je lahko vrgel nož v šaht, lahko stresa vanj tudi zlati prah. Treba je bilo torej paziti. A nič se ni zgodilo. Noben tujec se ni pojavil. Nekega dne, bilo je opoldne, so ljudje v šahtu navrtali skale in jih nabili z razstrelivom. Strašno je zagrmelo in čakali smo še samo na to, da se dim razkadi. Zdaenci pa je nekdo strašno zakričal. Slišalo se je, kakor bi bil nekdo vnil v smrtni nevarnosti. Glas je prihajal iz globine šahta. Vpitje je trajalo net do šest sekund, potem pa je utihnilo. Čakati smo morali še deset minut, da se je dim nekoliko razkadi, potem pa smo se odpravili v šaht. V šahtu je bilo še zmerom toliko dima, da smo komaj lovili sapo.«

»Kaj ste našli?« sta vprašala oba gospoda.

»Šaht je bil prazen.«

»A kričanje?«

»Potrpite malo. Preiskal sem dno šahta zelo natančno. Pravkar razstreljena ruča je ležala spodaj vse križem razmetana. Nič posebnega ni bilo videti. Vse okoli nas je bila videti sama skala. Skozi te stene človek vendar ne more.«

»Ali ste vse natančno pregledali?«

»Da, seveda. Prižgali smo bakle, ki so prav dobro razsvetljevale ves šaht, ki je imel v premeru le štiri metre. Preiskava torej ni bila težavna.«

»A niste ničesar našli?«

»Prav nič. Začel sem zasmehovati samega sebe in poizkušal sem si tuleči glas razložiti na čisto naraven način. Ali si lahko mislite, kako, gospod Walker?«

Walker je trenutek premišljal.

»Da,« je rekel potem, »sem že uganil. Pa to je zelo preprosto. Zrak in plini, ki so po razstrelitvi planili iz šahta, so povzročili, da je šaht zapiskal kakor kakšna piščal od orgel.«

»Da da, gospod Walker, prav isto sem mislil jaz. Ta razlaga se mi je zdela čisto naravna.«

»No, ali je bilo tako?«

»Ne.«

»Kaj pa se je zgodilo?«

»Še enkrat sem se odpravil v šaht in odstranili smo razstreljeno kamenje. Tedaj sem našel pod kamenjem podolgovate mehke predmete. Dvignil sem ga. Videti je bil kakor dinamična patrona temnordež in mehak, kakšen je navadno dinamit. Pravkar sem hotel okarati ljudi naj pri razstreljevanju bolj pazijo in ne uporabljajo celih dinamičnih patron po tleh, pa sem se zdaenci zdrznil: na tistem predmetu sem otinal noht.«

»Kakšen noht? Ne razumem.«

»Ni bila namreč dinamična patrona, temveč odtrgan človeški prst.«

(Dalje.)

tudi tu povzročilo to grozno nesrečo. Stavba ob cesti zapira pogled na cesto iz Kopačnice, ki se tu stika z glavno cesto. Motor na katerem sta bila dva, se je zaletel z vso silo v kolo, na katerem sta se privozili dekleti iz Kopačnice na glavno cesto in ga popolnoma razbil, a dekleti in motorni vozač so odleteli z vozil. Nesreča je hotela, da je pokojnica zadela pri padcu z glavo s tako močjo ob tam stoječi križ, da je na mestu obležala mrtva. V nekaj minutah je bil pri ranjenih že domači zdravnik g. dr. Gregorčič in je tri ranjenec obvezal, a pri Zamokarjevi je mogel ugotoviti le smrt. Nad vse pretresljivo je bilo, ko je prihitela na mesto nesreče mati smrtno ponesrečene hčerke. V svoji obupnosti je hotela skočiti v vodo in so jo drugi le s težavo pomirili.

Skozi dolino naj vozijo ljudje previdno zlasti ob nedeljah in praznikih, ko je velik promet.

Na prvo nedeljo v juniju bodo v dolini občinske volitve, za katere je pa precej malo zanimanja. Le nekaj gospodov se preveč živahno peha okoli njih. A prav zanje bi bilo lepše če bi to opustili glede na svoj poklic, ki zahteva od njih bolj vzvišeno in miroljubnejše delo, kakor je politika.

Ženski vestnik

Ravnanje z zimsko obleko

Zdaj, ko smo odložili zimsko obleko in perilo, je treba vse pregledati in, kar je zamazanega, oprati, preden spravimo v omare ali skrinje.

Obleko dobro stepi, žepe obrni in skrtaj. Če ima obleka madeže, jih očisti. Če je kaj strganega, zašij in obleko shrani. Zloži tako, da se ne bo zmečkala. Če imaš v omari dosti prostora, tedaj obesi obleke na obešalnike, jih dobro zavij v časopisni papir, da ne pridejo zraven molji. Na hrbet obleke kakor tudi na sprednji del pripni kos časopisnega papirja, rokava pa dobro zavij v papir posebno pod pazduho. Tudi v žepe natlači časopisnega papirja. Moljem namreč tiskarsko črnilo zelo smrdi in se ni tako bati, da bi molji zalegli jajčeca v obleko, ki je dobro zavita v časopisni papir. Čez poletje izmenjaj star papir s svežim, ki ima močnejši duh po črnilu. Vsekakor je dobro, če obleke tudi malo posuješ z naftalinom. Seveda je ta duh neprijeten in moraš obleko potem, ko jo spet rabiš, temeljito prezračiti.

Razne puloverje, rokavice in drugo, če je zamazano ali spotenó, operi, dobro posuši, če je strgano zašij in potem tudi zavij v časopisni papir in shrani. Telesno perilo shrani lepo oprano in zlikano. Moraš ga dobro posušiti in shraniti v suhem prostoru, da ne splesni.

Volnene nogavice zavij tako, da bo vsaka nogavica zase zavita. Ker pa molji k volnenim rečem najbolj tišijo, je najboljšo, če narediš iz časopisnega papirja vreče, ki jih z gumo zlepiš. Ko daš volnene reči v vrečo, jo zalepi tudi zgoraj, tako si bolj brez skrbi, da bi se mogli zarediti molji in ti napraviti škodo.

Če imaš preproge, ki visijo na stenih, in jih ne stepaš vsak teden, tedaj položi na zid, kjer preproga visi, papir, da tako preprečiš zalego moljev. Če imaš kaj nagačenih ptic ali drugih živali, jih deni za dan ali dva kam v senco in na prepih, nato jih posuj s praškom za mrčes, da jih obvaruješ pred uničenjem od moljev.

Za kuhinjo

Ocvrte žemlje z možgani. En dan stare žemlje zreži na tenke kose. Telečje ali svinjske možgane očisti vseh kožic in jih prepraži na sirovem maslu z malo čebule in zelenega peteršilja. Osoli. Ko so možgani gotovi, jih dobro zmešaj. Z možgani pomaži kos nareza-

ne žemlje in pokrij z drugim kosom. Tako nadevaj vse kose. Zdaj pomoči zložene kose v mleko in jih nakladaš v skledo, da se malo napojijo z mlekom. Nato povaljaj vsak kos v raztepenem jajcu in v drobtinah in ocvri na vroči masti. Daš s solato, prikuho ali omako na mizo.

Špinačne omelete. Skuhaj četrť kile špinače. Kuhano ocedi, polij z mrzlo vodo, otisni in pretlači skozi sito. V kozici napravi svetlo prežganje, na prežganje stresi špinačo. zalij malo z mlekom, popoprjaj, po potrebi še osoli. Medtem pa speci navadne omelete brez sladkorja. Pečene omelete nadevaj s špinačo in daj hitro na mizo.

Zdrobovi žličniki kuhani v mleku. Mešaj, da narase; sedem dek sirovega masla, eno jajce in malo soli. Nato primešaj 14 dek pšeničnega zdroba in dve žlici vode. Vse skupaj dobro zmešaj in pusti četrť ure, da se zdrob malo napoji. Nato z majhno žličico zajemaj drobne žličnike in jih kuhaj v vrelem mleku. Mleko poprej malo posladkaj. Žličniki naj vro 10 do 15 minut. Zelo zdrava in tečna jed za otroke in stare ljudi.

Žličniki na drug način. Zavri četrť litra mleka s petimi dekami sirovega masla. V vrelo mleko zmešaj 10 dek zdroba in malo soli. Lonec z zdrobom postavi na kraj šte-

dičnika, da se zdrob napije mleka. V drugem lončku pa raztepi dve jajci in en rumenjak in mešaje prilivaj k zdrobu. Nato skuhaš žličnike v vrelem sladkem mleku.

Žličniki brez zdroba. Mešaj, da se speni, 12 dek sirovega masla. Nato primešaj en rumenjak in žlico moke. Ko je dobro zmešano, dodaj še en rumenjak in žlico moke, nato še en rumenjak in žlico moke (tri rumenjake in tri žlice moke), nato še trd sneg treh beljakov, malo soli in žlico sladkorja v prahu. Testo dobro stepi. V kozo pa vlij pol litra mleka, dodaj dve dek sirovega masla in dve dek sladkorja. Ko zavre, skuhaš v mleku žličnike; vro naj 10 minut. Ko so kuhani, jih daš z mlekom, v katerem so se kuhali, na mizo. Potresi jih z naribano čokolado ali pa posuj s cimetom in sladkorjem.

Praktični nasveti

Kako se spravi svetlikanje s svile. Črna svilena obleka se kmalu zadaj obrabi in se začne svetiti. Kako odpraviš to svetlikanje. Zdrobi temeljito en debel sirov krompir, daj to kašo v vodo v navadno skodelico in pusti stati več ur. S to raztopino potem izmiješ obrabljene dele na licu in narobe. Slednjič pa polikaš obleko še z vročim likalnikom po narobni strani.

Samo 20 ur do Amerike

Pred kratkim je bilo objavljeno, da se bo vršil potniški promet z letali preko morja že to poletje. Dolgo zaželeni smoter letalstva je s tem uresničen. Deset let je že poteklo, odkar je polkovnik Lindbergh prvi preletel morje. Bil je to velik dan za letalstvo, kakor bo tudi zdaj otvoritev rednega prometa z letali med starim in novim svetom preko morja pomemben dan za letalstvo. Smeri, v katerih bodo letala preletavala morje, so doslej v načrtu tri. Za katero od teh treh pa se bodo odločili, še ni znano. Prva, najsevernejša, bi držala iz Anglije preko Islandije, Grenlandije v Kanado, druga bi bila iz Anglije preko Irske, Neve Fundlandije v New York in tretja, južna, smer iz Lisbone preko Azorov in Bermudov v New York. Poslednja je najprimernejša, kar se tiče ozračnih pogojev nad morjem. Kljub temu se v neme polkovnik Lindbergh za severno progo

Promet bo vzdrževala angleško-ameriška družba, ki bo postavila v promet šest do osem letal najmodernejše izvedbe. Hitrost teh letal bo znašala 300 do 350 km na uro. Prostor bo v njih tako obsežen, da bo lahko sprejelo tako letalo štirideset do petdeset potnikov poleg številne posadke. Na razpolago bodo spalne kabine in tudi sicer bo poskrbljeno za vso udobnost. Moderna radijska naprava bo skrbela za stalno zvezo med obema celinama, Ameriko in Anglijo.

Nameravana proga meri preko 6000 km in polet bo trajal 20 do 22 ur, med tem ko je Lindbergh letel okoli 36 ur brez prestanka. Hitrost teh letal bo okroglo štirikrat do šestkrat večja, kakor je hitrost najmodernejšega prekomorskega parnika. Seveda bo taka vožnja še hudo draga. Če pa bo velik promet, že obljublajo razumno znižanje voznih cen.

Mož žrtev svoje zločinske žene

Pred kratkim je umrl v Bukarešti sodni predsednik Paravisescu. Njegova žena, ki je bila 20 let mlajša od njega in ki so jo splošno imenovali lepo Heleno, je dobila po pokojniku izplačano zavarovalnino v znesku enega milijona lejev. Nedavno pa je prizadeta zavarovalna družba prejela nepodpisano pismo, ki je trdilo, da je Paravisescu umrl zavoljo strupa.

Skrivne poizvedbe niso dokazale samo pravičnosti te obtožbe, temveč so prišla še druga razburljiva dejstva na dan. Sodni predsednik je bil naravnost v suženjskem razmerju do svoje življenja željne in denarja potrebne mlade žene. Če je moral obsoditi kakšnega imovitega človeka, tedaj je lepa Helena obtožencu namignila in kmalu potem je imela odkupnino v svojem žepu. Sodnik je poskrbel potem takoj za oprostilno obsojbo.

Posli so tako cveteli precej časa, dokler ni prišlo nekaj na dan in je smatral Paravisescu za potrebno, da ostavi svojo službo. Usodna žena, ki je bila zdaj brez dohodkov, pa je sklenila, da se brezposelnega moža reši in da napravi še iz njegove smrti dobro kupčijo. Sklenil so pogodbo za visoko zavarovalnino na njegovo ime, a pri zdravniškem pregledu in podpisu pogodbe je bivšega sodnega predsednika nadomestoval neki njen mlajši prijatelj. Slepništvo je uspelo. Kmalu potem je Paravisescu umrl. Ko so izvršili mrljski pregled, je skušala mlada vdova vse, da bi zdravnik gledel vzroka smrti preslepila. Uspelo ji je, premamiti ga, da je odrešil pokop. Nekoliko tednov je potem lepa Helena igrala vlogo žalujoče vdove, dokler jo ni doletela pravična usoda. Zaprli so jo in ji dokazati zastrupljenje. Zdaj bo sedela 12 let.

Dobro je, če veš

Japonske neveste dajejo predmete, ki jih dobijo za poročna darila, svojim štaršem kot majhno odškodnino za trud vzgoje.

Slavni pariški zdravnik Roussel je bil svoje dni zelo proti temu, da bi ženske hodile na sprehod in zrak, češ da to škoduje njih polti in jim meša glave.

Bogate kmetice v krajih grške Makedonije še dandanes nosijo po sedem in dvajset spodnjih kril. Vsako krilo ima kako lepo vezanino. Spodnjice operejo le vsakih deset let.

Na tisoč žensk je ena, ki je slepa za barve, a pri moških že vsak trideseti ne razloči barv.

Ko je vladala angleška kraljica Elizabeta, je bilo zlasti imenitno, če je kdo imel uro pri sebi. Če se je hotel kdo v družbi posebno postaviti, je začel navijati uro.

Okoli leta 1560. je bil sladkor še tako drag, da so ga smeli po nekaj kilogramov darovati kraljem in kraljicam. Bogati dijaki so dajali, kadar so postajali doktorji, svojim rektorjem po četrto ali pol kilograma sladkorja, kar je pomenilo posebno počastitev.

Na Francoskem so si v 16. stoletju plemiči šteli v posebno čast, da so njih izvoljenke nosile v nedrih njihove nogavice osem do deset dni, preden so jih obuli.

Plemci 16. stoletja so nosile okrog vratov majhne ovratnike iz krzna, ki so se imenovali boljši kožuški. Ti ovratniki niso bili zoper prehlad, ampak so jih nosile zares zato, da so se vanj lovile bolhe in uši, ki jih je bila gospoda 16. stoletja vsa živa.

× **Koliko popijejo na svetu piva.** Letna poraba piva na vsem svetu presega 130 milijonov hektolitrov. Najbolj navdušeni pivci piva so Nemci, kar pa ni čudno, saj imajo odlično pivo. Takoj za Nemci so Angleži. V Nemčiji ga popijejo na leto 40 milijonov hektolitrov, v Angliji 36 milijonov, v Belgiji 14 milijonov, v Franciji 11, na Češkoslovaškem 7. Mnogo piva se potочи tudi na Švedskem, to je blizu 3 milijone hektolitrov. Pred vojno se je potočilo v Nemčiji še več piva kakor zdaj. Zadnja leta so se začeli pa tudi Nemci izneverjati pivu in pijejo rajši vino. Isto velja za Češkoslovaško, kjer je padla lani poraba piva za 13 odstotkov, raba vina se je pa povečala za 7,8 odstotka.

× **Modri diamant v Londonu.** V Londonu je zdaj modri diamant, katerega vrednost cenijo na 100.000 do 150.000 angleških funtov (okoli 25 do 38 milijonov dinarjev). Draguljarji pravijo o njem, da ni na svetu lepšega diamanta. Pripovedujejo, da izvira iz neke indijske zbirke. V Londonu je diamant, čim je prispel na trg, zbudil velikansko pozornost. Velika zavarovalnica Lloyd ga je zavarovala, vendar pa so morali listino podpisati najuglednejši ljudje. Komaj pa je prispel diamant v London, so se zanj začeli zanimati tudi taki, ki bi ga radi dobili v roke, pa nič plačali. Le dve uri je bil kamen spravljen pri nekem draguljarju, pa se je že pojavil sumljivec v trgovini. Draguljar ga je ogledoval in prepoznal v njem mednarodnega tatu. Ko pa je pomignil detektivu, ki noč in dan straži kamen, se je nevarnosti zavedel tudi sumljivec in je pobegnil.

× **Zveri v Madridu gladujejo.** Gre za živalski vrt, ki je razpostavljen razdejanju in lakoti. Ze nad pol leta žive divje živali madriškega živalskega vrsta v stalni nevarnosti. Ze večkrat so padale bombe iz letal in topovske granate v kletke levov in tigrov. Zadnje čase pa trpe zveri tudi lakoto. Občutljivejšje živali so že zdavnaj poginile in zdaj preti smrt od lakote tudi levom, tigrom in drugim zverem, ker jim ne morejo dajati mesa. Po noči se razlega okrog živalskega vrta ne samo pokanje pušk in grmenje topov, temveč tudi divje tulenje lačnih zveri. V obupu je bil poslan iz Madrida klic na pomoč. namenjen pariškemu živalskem vrtu, naj se do konca državljanske vojne usmili tudi teh njenih žrtev. Francija, ki je sprejela pod svoje okrilje že nad 50.000 španskih otrok, je bila naprošena, naj sprejme še okrog 100 lačnih divjih zveri.

× **Grob kralja zapadnih Gotov Alarika odkopavajo.** Mlada francoska znanstvenica Crevelinova je baje dognala, da je grob kralja Alarika sedem metrov pod zemljo na mestu, kjer so blizu reke Buseuta pravkar začeli kopati temelje za novo apnenico. Njene trditve imajo na sebi precej verjetnosti, ker so tudi med kopanjem temeljev za apnenico tamkaj res izkopali marsikaj zanimivega. Dognala je tudi, da je reka Buseuta nekdanj tekla prav po tistem kraju, kjer so zdaj kopali. Zato je izkopavanje nadaljevala in izkopala med velikimi skalami tudi človeške kosti štirih ljudi. Ti ljudje so bili pokopani na tistem kraju že pred mnogimi stoletji. Ta najdba morda potrjuje tisto zgodovinsko pripovedovanje, da so Alarikovi vojaki, ko so dali zakopati truplo svojega kralja, umorili in zakopali tudi tiste sužnje, ki so za kralja kopali grob, da ne bi nihče nikoli ne

izvedel, kje je pokopan kralj Zapadnih Gotov. Morda so izkopane kosti res kosti tistih sužnjev, zlasti ker so Gotje na trupla umorjenih sužnjev dajali velikanske skale. Te skale so res našli. Do tja so se dni prikopali. Potem pa so začeli počasneje kopati, ker je bilo treba jamo zavarovati, da je ne zalije voda, ki sili vanjo. Tako zvana čarobna palčica francoske znanstvenice kaže, da je v globlini sedem metrov vse polno zlata in dragocenih kovin. Tam je najbrž res Alarikov grob.

× **Največji denar na svetu.** Vzhodno od Filipinov leže bivši nemški Karolini, zdaj delno pod angleškim, delno pod japonskim mandatom. Ti otočki so v marsikaterem pogledu zanimivi. Tako dobite v pristaniškem mestecu na otoku Yapu vse za japonski denar, malo dalje v džunglah se pa za ta denar ne dobi nič. Pač pa lahko vidiš domačine, kako v potu obrazov vale pred seboj ali pa vlečejo na dolgih palicah velike kamne, v sredini preuknjane. Kaj počno? Pojasnilo je nepričakovano. Odličen poglavar se je napotil po opravkih, namenil se je kupiti kaj, njegovi sužnji pa vlečejo za njim denar. Na otoku Yapu rabijo namreč domačini še vedno kamenit denar, kakor so ga podedovali po svojih prednikih. Za tak denar lahko kupijo kokosovih orehov, za katere dobe od Japoncev poljubno biago. To bo menda največji denar na svetu, saj meri kamen počez štiri metra in tehta 10 metrskih stotov. To je že salamensko izdaten mlinski kamen. Srečnemu lastniku tega denarja se gotovo ni treba bati, da bi mu ga kdo skrivaj odnesel.

× **215 gobavcev so postrelili.** V kantonu na Kitajskem so oblastva dala ustreliti 215 gobavcev, ki so se jih na vsak način skušala iznebiti. Najprej so jih skusili speljati na vodo in jih tam potopiti. Toda bolniki so postali nezaupljivi in so moštvo na čolnih napadli ter ga prisilili, da jih je odvedlo nazaj na suho zemljo. Zatem so oblastva sklenila, da jih postrele. Za vsakega bolnika je bila namenjena samo ena krogla. Ker so nekateri po prvem strelu ostali še pri življenju, so jih še žive pometali v skupen grob.

× **Stroj poliva klepetulje.** Londonski inženjerji, znanstveniki in iznajditelji imajo svoje posebno združenje ter se sestajajo enkrat na leto k veliki pojedini. Ta pojedina je bila letos posebno sijajna. To pa ne zaradi sijajnosti jedi, marveč zaradi nekega stroja, ki so ga pokazali iznajditelji na pojedini. Stroj ima obliko človeškega telesa. Namesto obraza pa ima strahovito smešno masko. Ta stroj se postavi k pultu, za katerim nastopa kak govornik. Stroj namestijo tako, da je obrnjen proti govorniku. Namen stroja je v tem, da onemogoča predolge govore. Kadar se stroj postavi v akcijo, se mu odpro čeljusti in iz njih se prikaže dolg rdeč jezik, ki se prav neznansko steguje. Štiri minute pozneje začne stroj mežikati na desno oko. To pomeni, da je govorniku ostala samo še ena minuta, da seznani poslušalce s svojo govorniško sposobnostjo, zakaj že čez 30 sekund začne namigovati tudi z drugim očesom. Ko pa preteče nadaljnjih 30 sekund, bljune na govornika primerno količino vode. Napravo so uporabili prvič na imenovani pojedini in je povzročila tam seveda splošno razpoloženje. Pustili so namreč govoriti neko damo, ki se je morala vnaprej zavezati, da bo govorila samo nekaj minut. Inženjerji so vedeli, da dama rada govori in da ne more nehati. Zato so jo posebej opozorili, da se ji bo zgodilo nekaj strašnega, če ne bo pravočasno končala. Ona pa je tudi izrecno pristala na to, da se lahko zgodi, kar se hoče, če bo prekoračila čas. In zgodilo se je tako, da je nehala govoriti šele, ko je stroj segel po svojem zadnjem sredstvu in obilil neukrotljivo govornico.

× **Hiša, ki jo lahko preneseš drugam.** V Ameriki si izmislijo marsikaj. Tako na primer prenosljive hiše. V zadnjem času si v Ameriki človek lahko naroči hišo kar po vzorcu. Lahko jo izbereš po katalogu. Stane pa približno 5000 dolarjev. Številka je sicer majhna, vendar pa so to dolarji. Pa vseeno tudi v Ameriki mislijo, da je hiša za 5000 dolarjev zelo poceni. Hiša sama je tako zgrajena, da se notranji prostori lahko, kakor je

pač potreba, izpreminjajo. Iz dveh manjših sob lahko napraviš hitro eno samo. Sestava je zelo praktična. Podstavek hiše je iz cimenta, na katerega je položen jeklen okvir. Stene so tako zgrajene, da ne propuščajo glasu in jih tudi lahko umivajo. V štirinajstih dneh si na ta način lahko vsakdo postavi takšno hišo, lahko pa jo vsak čas spet podre in postavi na novo kje drugod.

× **Okameneli gozd v Arizoni v Zedinjenih državah Amerike** je ena izmed najlepših naravnih zanimivosti Amerike. Učenjaki pravijo, da so ti gozdovi »živeli« že pred nekako dve sto milijoni let. Gozd je okamenel morda na tale način: debela, ki jih je voda odplavljala, so se pogrezala na dno, kjer jim je hitra prevleka silicija onemogočila razkrajanje. Ali pa takole: zaradi nenadnega udara zemlje so se pogrezni celi gozdovi in jih je nato zalila voda, močno nasičena z rudninskimi solmi, kar je povzročilo okamenjenje. Najzanimivejše pa je, da se je ta okameneli les v nekaterih krajih izpremenil v dragocene kamne, kakor ahat, oniks in podobne, ki leže kar raztreseni po zemlji. Okameneli gozd se razteza na površini okoli 60 kvadratnih kilometrov v nekaki puščavi brez posebnega rastlinstva.

× **Slonova moč je do 60 krat večja od človeške.** Vsi vemo, da je slon zelo močan, ne vemo pa, kolika je njegova moč v primeri s človeško. Nedavno so poskusili v Siamu primerjati slona po moči s človekom. Na eno stran so postavili dva slona, na drugo pa 30 krepkih mož, toda prvi poskus je izpadel za močeno slabo. Slona sta potegnili in vseh 30 mož je moralo za njima, čeprav so se na vso moč upirali. Potem so postavili proti dvema slonom 70 mož. To je bila že bolj izravnanja borba, čeprav sta spet zmaga slona in potegnili počasi za seboj vseh 70 mož. Nazadnje so postavili proti vsakemu slonu 44 mož, toda spet sta zmaga slona. Ravnotežje med obema strankama je bilo doseženo šele, ko je stalo proti vsakemu slonu 50 do 60 ljudi. Tako lahko torej rečemo, da je slon 50 do 60 krat močnejši od človeka.

Za smeh in kratek čas

SLAB VTISK

A: »No, kaj je napravil pri tebi davčni eksekutor najprej?«

B: »Slab vtisk seveda...«

KOSA NA KAMEN.

V vlaku vpraša kmet meščana: »Prosim vas, kaj pa je v tem poslopju tam ob cesti?«

Meščan bi se rad odkrižal kmeta in mu odgovori: »To je norišnica za kmete.«

»Da, da,« pritrdi kmet, »saj sem mislil. Za meščane bi bila premajhna.«

SELE JUTRI

Stražnik pijancu, ki se maje po ulici: »Kako se pišete?«

Pijanec: »Jaka, zmerom Jaka.«

Stražnik: »A dalje?«

Pijanec: »Dalje? Priti boste morali jutri, gospod stražnik, danes se ne poznam.«

IZ OSTANKOV

Stara igralka je sedela pred zrcalom in se šminkala, da je njen obraz postal spet mladosten.

»Doma sem poleg tega še dobra kuharica,« je rekla.

»To vidim. Ti znaš še iz ostankov nekaj narediti,« je odvrnila znanka.

SREČA

A: »No, kako uspeva tvoja pisarna za posredovanje ženitev?«

B: »Izvrstno! Prva kandidatka se je takoj omožila.«

A: »S kom pa?«

B: »Z menoj!«

Listnica uredništva

Št. Janž na Vinski gori. Slika bomo objavili.

Avgust Senoa

33

KMEČKI PUNT

»Ha-ha-ha, stari gospod! Osipali smo koro in zvonovi so peli: Cin, cin, cin! Po kaj si prišel?« Oko ji je zažarelo, šinila je kvišku in zakričala: »Zakaj si prišel, prekleti volk, da piješ moje srce in mojo kri?« Z močno roko je zgrabila Juro za prsa in zaškripala z zobmi. »Ho, ho, ho, čujte, svatje gredo po mene, po Arlandovo Doro! Glej,« je šepnila in pokazala s prstom na drevje po dvorišču. »Ali vidiš svate? Eden dva, trije; glej ga; ta je starešina, oni pa moj drug. Na zdravje, gospodje! Tiho, tiho, srce spi, ne budite ga!«

Juro se je z grozo umaknil in se prijel Možine, ki je bled opazoval dekle.

»Marko!« je šepnil svobodnjak ves tresoč se, »to je Jana, to je moja zaročenka.«

»Ubogi siromak!« je vzklilnikl vojak. »Ta ne potrebuje zaročnika. Glej samo, kako ji groza seva iz oči. Ob pamet je!«

»Ob pamet!« je kriknil mladenič skozi jok in pritiskal pesti na oči. »Jezus Kristus! Zakaj sem bil ubožec rešen sužnosti, da gledam tako nesrečo. Da vidim, kako se je moja ljuba izprévrgla v nemo žival. Jana moja, kaj sem ti storil?« In stokajoč se je mladenič vrgel v zeleno travo in ihteč pritiskal čelo na črno zemljo. Dekle pa je zravalo glavo, vzdignilo prst, izbulilo oči in šepnilo vojaku:

Čuj, v gori tuli volk. Pozdravljen, volk, pozdravljen! Dala ti bom njegovo srce: na, tu ga imaš! Ali ga imaš? Stisni zobe! Jej, bratec volk, jej! Oh, tudi on me je ugriznil tu, tu, zelo, hudo,« in dekle je položilo roko na srce in začelo plakati, bridko plakati kakor otrok.

Marko je stal nem, glava mu je klonila na prsa, zagorelo lice se mu je od neizmerne žalosti izpremenilo, trepalnice so mu orosile solze.

»Kdo je?« je zaklical glas s ceste. Uskok je okrenil glavo, Juro pa je poskočil, kakor bi bilo treščilo vanj.

»Ujec, tvoj Juro je! Iz pekla je prišel v pekel,« razširil je roke in se opotekajoč zagnal na prsa ujca Gubca, ki je prihitel na dvorišče, razprl oči, od radosti zastokal, s svojimi železnimi rokami stisnil mladeniča na prsi in vzdihnil: »Oh, Juro, sinko moj! Dragi sinko moj! Od kod te je prinesel Bog?«

Juro je vzdignil glavo.

»Pri vseh Kristusovih ranah, ne izprašujte! Povejte rajši, ali je to Jana, moja Jana.«

»Je,« je žalostno pritrdil kmet.

»Kdo jo je naredil tako?«

»Tahi,« je odvrnil Gubec.

»Tahi,« je zatulil mladenič, da se je gora stresla in takoj segel po puško.

»Počakaj, mladeček!« ga je kmet vlovil za roko. »Poslušaj me tudi ti, brat Marko, poslušaj. Tahi ti je s silo onečastil zaročenko in ona je znorela. Ob pravem času sta prišla. Ob pravem času vaju je rešil Bog. Premieri z očmi vse gore, prehiti z duhom vse doline. V vsakem srcu gorijo tvoje rane. Toda poglej dalje, kjer se za goro nebo modri, na zapad pod Susjedom, Jastrebarskim, na sever pod Cesargradom in Krapino; vsi ljudje so te zapisali v svoje srce. Poglej še dalje, kjer ob Savi v nebo štrlijo kranjski vrhovi, kjer stoka pod nemškim bičem štajerski kmet, povsod, pri Bogu, iz vsake kože buli zblaznelo Janino oko, buli in žari, dušam kmečkim pa govori povsod gromovit opomin: Dovolj izkušenj, dovolj je trpljenja! V stran z gospodo, ne samo s Tahijem! Tahi je le en sam kamen v tej krvniški trdnjavi. Podrimo jo celo. Tako bomo z mečem napisali zakon, da bo vsak človek res človek pred Bogom in ljudmi. Jana!« je zaklical Gubec in uprl oko v dekle.

Blaznica je vzdignila glavo, veli lici sta ji lahno zardeli, nezavesten nasmeje je hušnil preko umrlega obraza. Prekrižala je roke na prsih, sklonila glavo in ponižno stopila h Gubcu.

»Kaj je, Gabriel, angel moj?« je vprašala blazno in mu poljubila roko. »Ti poješ tako lepo, poj še dalje! To je tako dobro. Mislim, da srce spet imam. Prej sem ga izgubila. Bila sem v gori, visoko tam, kjer je Bog. Povsod sem iskala srca. Nisem ga našla. Vprašala sem zvezde, pa so rekle: išči in našla ga boš. Našla

sem tebe, angel Gabriel. Ti imaš pod svojo perotjo moje srce. Daj mi ga, prosim te, daj! Da bo spet bilo o onem davnem času, ko sem bila še Arlandova Dora.«

Gubec je položil roko na glavo nesrečne deklice in rekel mladeniču:

»Glej, blaznost tvoje nesrečne zaročenke je nas kmete zbudila k poštenju. Prisegli smo, da ne bomo mirovali, dokler ne bomo maščevali tudi tebe. Pred Bogom ti obljubim, da Matija Gubec ne bo miroval, dokler ne bo izpolnil svoje obljube. Naši bratje so pripravljeni, vasi čakajo. Še kakšen mesec in napočil bo dan sodbe. Dotlej miruj, ker nimaš pravice, da bi s svojim prenačlenim maščevanjem pokvaril maščevanje vsega naroda. Jaz bom vodil ljudstvo, saj tako razen tebe nimam nikogar. Mati mi je umrla, pokopal pa sem tudi Jurka, Janinega očeta.«

»Dobro,« je rekel Juro potr, »poslušal bom vašo zapoved, ujec. Z vami bom potegnil sablo, poleg vas bom, če bo božja volja, padel. Na tem svetu nimam kaj več iskati, pa lahko vsaj drugim pomorem. Mladenič je stopil k Jani, jo poljubil na čelo in s solzami v očeh rekel: »Tebe in nobene druge več. Končala si, pa naj končam še jaz.«

Dekle ga je pogledalo z velikimi očmi.

»Bratje,« je pristavil Možina, »če vam je prav, pa pojdem z vami, tudi jaz bom šel med sirote, ki umirajo od gladi in čakajo na plačilni dan.«

»Dobro nam došel, poštenjak,« ga je pozdravil Gubec. »Stopimo v hišo na pogovor, da čujemo tvoje muke, da pripravimo odrešenje. Pusti deklico, Juro, tako bo bolj mirna.«

Kmetje so šli pod streho. Jana pa je pojoč krenila proti gozdu iskat svoje srce.

★

Tik štajerskega brega Save stoji nasproti Krškemu na robu gričevja Videm. Za mestom pa se dviga srednjevisok hrib, na katerem stoji cerkva svete Marjete. Na obronku tega griča, s katerega vidiš na zapadu Krško in Savo med gorami, na vzhodu pa ravnino okoli Brežic in dalje Samoborsko goro, stoji na samem med smrečmi srednje velika hiša; pri zemlji je zidana let, nad njo pa lesena stavba s strmo, očrnelo streho. Ookolj stavbe je lesen hodnik, na katerem visi v vrstah šolto štokovje koroze.

Bilo je po vseh svetih leta 1572. Počasi je prihajal mrak. Nebo je bilo oblačno. Silen, vlažen yeter je po cesti vrtinčil orumenelo listje. Če bi ponehal veter, bi pričelo rositi. Ob tem času je v zadnji, veliki sobi te hiše sedela zelo pisana družba; načeloval ji je hišni gospodar Nikola Krobot, velik plečat štajerc z rdečim licem, na glasu, da je bogat in živahne krvi. Poleg gospodarja, ki je vrata za seboj zaprl, je ob majhni oljenki sedel Ilija Gregorič, zraven njega uskok Možina, nasproti njemu pa trije zelo različni ljudje. Juro Plemenac, čevljar iz Krškega, je bil majhno suho človeče z zašiljenim nosom in vedno hemirnimi očmi, s klobučkom na glavi in ostrim jezikom v ustih. Njegov sosed je bil srednje rasti, rdečelichen in žilav. Na okrogli glavi so mu sršeli trdi črni lasje in dolga brada. Velike, okrogle oči so izpod polhovke strmele v oljenko. Bil je kovač Karel Šterc od Sv. Petra pri Kunšperku na Štajerskem. Tretji, Andrej Hribar, kožar iz Rateč na Štajerskem, suh, dolg mož je vedno škilil na svoj zavihani nos in z večnim smehom prikrival tajne misli. V kotu pri peči pa je šimen Drmačić neprestano gledal v vrč, ki je stal pred njim na tleh, med tem ko je kozav, plavalas in napihnjen močiček, branjevec Nikola Doročić iz Metlike, stoje pritiskal hrbet k peči.

»Tako, bratje,« je rekel Ilija, »našel sem vam vse, kar nas peče in zaradi česar se bomo vzdignili. Mislim, da niti na Štajerskem, niti na Kranjskem ne more biti drugače.«

»Vraga je boljše,« je zamomljaj čevljar. »Čudim se le, da si kastelan na krškem gradu še ni naročil čevljev iz moje kože.«

»Nam je hudo, vam je hudo,« je nadaljeval Ilija. »Palice padajo na tem in onem bregu

Sotli in Save. Sosedje smo, bratje smo, isti jezik govorimo, enako nas mučijo, uprimo se torej vsi hkratu! Ne pojdemo samo proti enemu gospodarju, proti vsem pojdemo!«

»Na male in velike pijavke!« je s pestjo pritrdil čevljar.

»Vam ni treba mnogo pouka,« je nadaljeval Gregorič. »Vaši Brežičani in Metličani so s cepci že nekajkrat pokazali, da znajo krstiti po stari navadi.«

»Povedati pa vam moram, kaj mi Hrvatje nameravamo in kako. To vam razlagam v imenu Gubca iz Stubice, ki je naš vodja. V stubiškem in susjedskem okraju so vse vasi pripravljene, imamo puške, kopja, smodnik in svinec. Pa tudi sekira bo dobra, ker nas je mnogo. Od vsake hiše pride po en mož. Izbrali smo poglavarje po vaseh. Ko pride čas, bo vsak poglavar zbral svojo četo, potem pa udarimo.«

»A tvoji uskoki, Marko?« se je oglasil Drmačić iz Kota.

»Napol so že moji, prijatelj,« je odvrnil Možina, »sicer res ne kmetujejo, ampak zato stradajo in umirajo ob deželni plači.«

»Glejte, bratje,« je nadaljeval Ilija, »tako bomo uredili. Ali pojedete z nami? Enemu kralju služimo, ne potrebujemo pa sto gospodarjev, ne tlake, ne desetine, ne mitnine, ne palic in klade. Mi hočemo enako pravico za vse ljudi, ki jih je dobri Bog po svoji podobi ustvaril. Vzdignili se bomo in šli naprej k vam v gore. Vi se nam boste pridružili. Svobodni bomo mi, svobodni boste vi. Ne bomo šli v neurejenih trumah, ne bomo plenili in ne požigali, temveč brat od bratu, od vasi do vasi, trdna volja in trden red. In ko bo v vaših gorah naša vojska narasla, se bo zbralo na tisoče svobodnih ljudi in tedaj bomo krenili proti Zagrebu. Z metlo požene-mo veliko gospodo, da ne bo niti sledu za njo, postavili bomo cesarsko pravico, ki mora enako soditi vsem brez razlike, branili bomo mejo pred Turki in ne bomo cesarskih cekinov vtaknili v lastni žep kakor gospoda. Ali je prav tako, brat kovač?«

»Je, brat Hrvat!« je pritrdil Pavel in preko mize stegnil roko.

»Oj, tudi jaz bom sodil gospodo!« je zagrozil pokvečeni čevljar. »Vsak dan bo kak falot čepel v kladi pred mojo hišo.«

»In kod boste šli k nam?« je vprašal Hribar, »kje se mislite vzdigniti?«

»Naravnost na Zagreb ne moremo,« je razložil Ilija. »Bilo bi nas premalo. S Turkom je mir in gospoda bi takoj postavila dovolj izurjenih vojakov. Kako torej? Jaz se bom prvi vzdignil in krenil na Brežice in Krško. Sem bomo zbrali kmete. Eni naj gredo preko Krškega proti Kostanjevici in se tam združijo z uskoki in Jastrebarci in zavzamejo Metliko in Novo mesto. Sam bom šel proti Sevnici, odtam na Planino in Pilštanj. Ob Sotli pa nas bodo čakali Cesargrajci. Gubec bo stal pri Zlatarju in Stubici, da vam v sredini varuje hrbet in da se vaši in naši gospodje ne združijo proti nam. Ko se bomo tako z božjo pomočjo okrepili, se bomo zbrali pod Susjedom ob Savi in od tam udarili v Zagreb. Spuntajte vse kraje, koder bomo šli, in vzdignite vse ljudstvo do Ljubljane in morja, da bo vaša gospoda imela kaj opravka. Nai se nič ne piše, da nas gospoda ne izvoha. Znamenje nam bodi petelinje pero. Ne govori na glas, tiho brusite nože, toda ko bo prišel v vas naš človek s petelinjim peresom za klobukom, tedaj vzemite nože v roke in ljudstvo naj se vzdigne. Vi, ki sedite tukaj, ste naši stari znanci. Vemo, da tudi vi sovražite gospodo. Zato smo vas povabili pod to častitljivo streho, zato smo mi Hrvati prišli k vam štajercem in Kranjcem, da potrkamo na vaša vrata in vprašamo, ali greste z nami za staro pravdo. Odgovorite, ali naj delamo z vami ali brez vas. Vzdigniti se namreč moramo. Gospoda je spet poslala svoje ljudi h kralju, naj jim da vojakov zoper nas.«

»Hočemo!« so skočili štajerci kvišku. »Vaša pravda je naša pravda! Preklet bodi, kdor se izneveri,« je dodal kovač.

»Od Krškega preko Leskovškega polja bom jaz podžigal ljudi po vaseh,« se je oglasil čevljar.

(Dalje.)

Radio Ljubljana

od 23. do 30. maja.

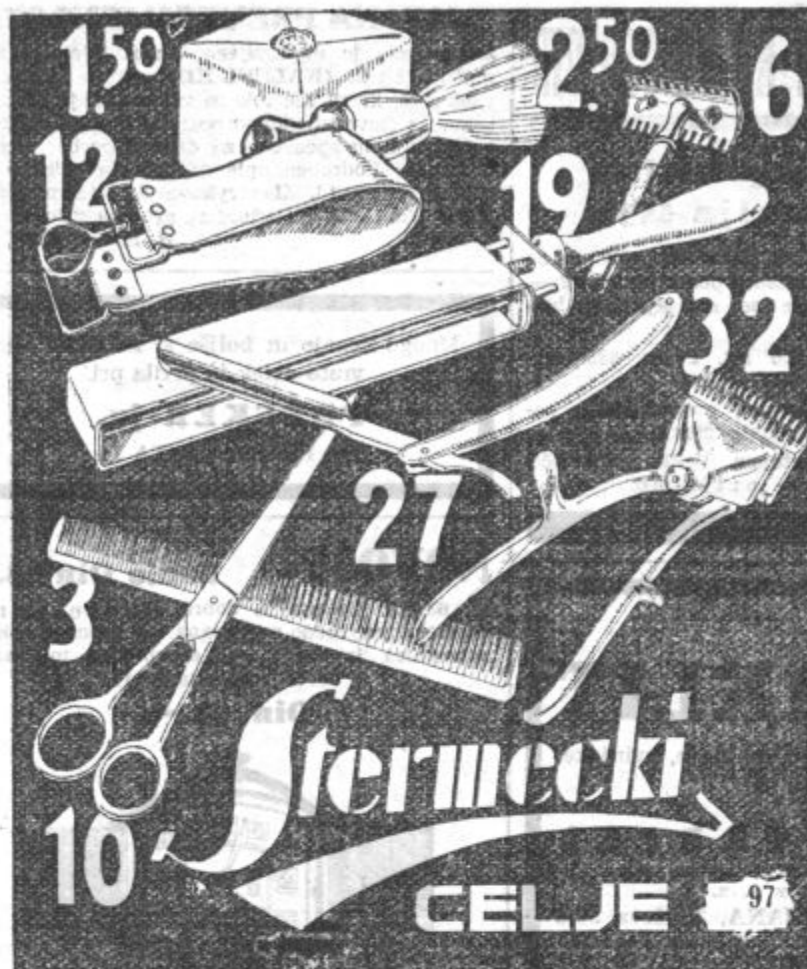
Nedelja, 23. maja: 8.00: Koncert tamburaškega septeta. 8.30: Telovadba za dame in za gospode (vodil bo profesor Marjan Dobovšek). 9.00: Čas, poročila, spored. 9.15: Koncert tamburaškega septeta. 9.45: Verski govor (dr. Gvidon Rant). 10.00: Prenos cerkvene glasbe iz salezijanske cerkve na Rakovniku. 11.15: Ksilofon igra (plošče). 11.30: Otroška ura: Trije godci. 12.00: Koračnice (plošče). 12.15: Koncert zbora »Tabor«. 13.00: Čas, spored, obvestila. 13.15: Kar želite, to dobite (plošče po željah). 16.00: Ura lahke glasbe (Magistrov trio). 17.00: Kmetijska ura: Pravočasna košnja in pravilno spravljjanje sena (inž. Ivan Lah). 17.30: Koncert radijskega orkestra, vmes Vesela deteljica. 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Prenos iz Pančeva (govoril bo predsednik občine Vasa Isajlovič). 19.50: Prenos šmarnic iz trnovske cerkve v Ljubljani. 20.10: Slovenske božja pota IV.: Legenda o Gospe sveti (za radio napisal Niko Kuret; izvajali bodo člani radijske igralske družine; vodil bo Ivan Pengov). 20.45: Rabaud: Nočni spreved (plošče). 21.00: Koncert komornega tria Brandl-Lobe-Sperjanc. 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Lahka glasba (radijski orkester).

Ponedeljek, 24. maja: 12.00: Uvertire (plošče). 12.45: Vreme, poročila. 13.00: Čas, spored, obvestila. 13.15: Pevske jazzovske skupine (plošče). 18.00: Socialno medicinsko razmotrivanje o vajeniškem vprašanju (dr. Albert Trtnik). 18.20: Old musical comedy gems (plošče). 18.30: Slovenska narodna pesem (France Marolt). 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Kače in njih lovci v Jugoslaviji (dr. Dragutin Pired iz Zagreba). 19.50: Zanimivosti. 20.00: Koncert III. državne-realne gimnazije pod vodstvom profesorja Viktorja Schweigerja (mladinski zbor bo spremljal pri klavirju profesor Marjan Lipovšek). 21.30: Radijski orkester. 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Lahka glasba (radijski orkester).

Torek, 25. maja: 11.00: Šolska ura: Začarani gozd (igra v treh dejanjih; izvajali bodo brezposelni učiteljski abiturienti; vodil bo »Silvo Mehora«). 12.00: Reproduciran koncert na wurliških orglah. 12.45: Vreme, poročila. 13.00: Čas, spored, obvestila. 13.15: Opoldanski koncert Radijskega orkestra. 14.00: Vreme, borza. 18.00: Pevski zbor mestne ženske realne gimnazije. 18.40: Kultura in svetovni nazor (profesor Bojc). 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Primož Trubar in njegovo delo na jugoslovenski ideji (Božidar Kotačević). 19.50: Zabavni zvočni tednik. 20.00: Plošče. 20.20: Ivo Vojnovič: Ekvinokcij (drama v 4 dejanjih iz dalmatinskega življenja; izvajajo člani radijske igralske družine). 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Zvoki v oddih (radijski orkester).

Sreda, 26. maja: 12.00: Pesmi severnih Slovanov (plošče). 12.45: Vreme, poročila. 13.00: Čas, spored, obvestila. 13.15: Vse mogoče, kar kdo hoče (plošče po željah). 14.00: Vreme, borza. 18.00: Mladinska ura: Varstvo prirode v slovanskih državah (dr. Valter Bohinec). 18.20: Kako si napravimo model brezmotornega letala (Janko Colnar). 18.40: Pravo in gospodarstvo (dr. Jože Voršič). 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Naša žena z vidika higienske izobrazbe (dr. Milutin Zelič). 19.50: Zanimivosti. 20.00: Prenos iz ljubljanskega opernega gledališča (v I. odmoru glasbeno predavanje — Ukmar, v II. odmoru čas, vreme, poročila, spored).

Četrtek, 27. maja: 8.00: Prenos iz stolnice. 8.30: Verski govor. 9.00: Prenos blagoslova. 9.30: Čas, poročila, spored. 9.45: Reproduciran slavnostni koncert (vmesne vložke bo igral kvartet rogov). 11.30: Otroška ura (vodila bo Manca Komanova). 12.00: Pevsko društvo »Zvezda« iz Most. 12.45: Vreme, poročila. 13.00: Čas, spored, obvestila. 13.15: Gregorčev pihalni kvintet. 17.00: Preskrba Ljubljana

UM-
K-
N-
ZASTONJ

ne z mlekom (Benko Ivan). 17.20: Veselo popoldne: oddelek »Sloge«, vmes vesele zgodbe. 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Savez Sokola kraljevine Jugoslavije. 19.50: Prenos šmarnic iz trnovske cerkve v Ljubljani. 20.20: Po domače (sodelovali bodo Akademski pevski kvintet, Milan Stante s harmoniko in plošče). 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Za krajši čas in boljšo voljo (plošče).

Petek, 28. maja: 11.00: Šolska ura: Pokrajinska oddaja iz Litije (izvajala bo narodna šola; vodil bo Jože Zupančič). 12.00: Z naših poljan (plošče). 12.45: Vreme, poročila. 13.00: Čas, spored, obvestila. 13.15: Radijski orkester. 14.00: Vreme, borza. 18.00: Ženska ura: Prosvetne in verske razmere na vasi (Krista Hafnerjeva). 18.20: Pierre: Ramuntcho (plošče). 18.40: Francoščina (dr. Stanko Leben). 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Početki stikov med Veliko Britanijo in Srbijo — ob priliki 100-letnice prihoda prvega angleškega konzula v Srbijo (dr. Dragutin Stranjaković). 19.50: Zanimivosti. 20.00: Koncert radijskega orkestra. 21.00: Plošče. 21.10: VI. koncert Ljubljanskega godalnega kvarteta. 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. 22.30: Angleške plošče.

Sobota, 29. maja: 12.00: Pisano polje. 12.45: Vreme. 13.00: Čas, spored. 13.15: Pisano polje. 14.00: Vreme. 18.00: Za delopust (radijski orkester). 18.40: Pogovori s poslušalci. 19.00: Čas, vreme, poročila, spored, obvestila. 19.30: Nacionalna ura: Slovenska zemlja v leposlovju (profesor Vilko Novak iz Ljubljane). 19.50: Pregled sporeda. 20.00: O zunanji politiki (dr. Alojzij Kuhar). 20.30: Veselo potovanje na Havai (pisan večer po zamisli in besedilu Vinka Bitenca, priredil in bo vodil Podgornik). 22.00: Čas, vreme, poročila, spored. 22.15: Za vesel konec (radijski orkester).

Noši na tujem Smrt westfalskega rojaka

Gladbeck, maja.

Pretekli mesec je umrl v 69. letu starosti naš rojak Friderik Škraber, po rodu iz Zagorja ob Savi. Nit življenja mu je pretrgal

rak na jetrih. V Nemčijo se je preselil l. 1895. Bil je vnet bralec »Domovine« in je še kratko pred svojo smrtjo povpraševal, ali je časopis že prišel s pošto. Bil je zelo priljubljen, kar je zlasti pokazala njegova zadnja pot, katere so se udeležili zastopniki številnih društev. Naše društvo ga je spremljalo prvokrat z nacionalno zastavo. Rajnkemu bodi lahka tuja zemlja, vsem domačim pa iskreno sožalje!

Smrt jugoslovenskega dobrovoljca v Ameriki. Pred kratkim je umrl v Clevelandu posestnikov sin iz Zavrtac pri Višnji gori g. Ivan Jamnik. Pokojnik se je vselil v Ameriko že več let pred svetovno vojno. Z ameriški dobrovoljci je prišel med vojno v Srbijo, kjer si je nakopal kal bolezni. Po vojni se je vrnil v Ameriko, kjer mu je zavratna bolezen pretrgala nit življenja. Zapušča ženo in sedem otrok. Bodi mu lahka tuja zemlja, žalujemo svojem naše iskreno sožalje!

Iz Gladbecka (Nemčija) nam pišejo: Jugoslovensko narodno društvo »Domovinski zvon« priredi v nedeljo 23. t. m. ob 17. v Stensovih dvorani v Gladbecku. Landstrasse, slovensko gledališko igro »Nemški neznajec«. Igralo bo pet godcev. Po igri zabava in ples. Pridite gledat!

BANKA BARUCH

11, Rue Auber, Paris (9^a)

odpremlja denar v Jugoslavijo najhitreje in po najboljšem denarnem kurzu. Vsi vse bančne posle najkulantneje Poštni uradi v Belgiji Franciji, Holandiji in Luksemburgu sprejemajo plačila na naše čekovne račune: Belgija: št. 3064-64 Bruxelles; Francija: št. 1117-94 Paris; Holandija št. 1458-66 Ned Dienst; Luksemburg: št. 5967 Luxembourg — Na zahtevo pošlremo brezplačno naše čekovne nakaznice.

PREBRISANEC.

Na postaji stoji kmet s tremi polnimi vrečami in se zaskrbljeno ozira, kako bi mogel s svojim bremenom na vlak. Nazadnje se obrne do nosača in ga vpraša, koliko bi zahteval, če bi mu tiste tri vreče odnesel na voz.

»Za večji dve po pet dinarjev manjšo pa vam zanesem zastoj.«

»Dobro, odnesi malo, večji dve odnesem sam,« se veselo zasmehuje kmet.

XVI. ljubljanski velesejem

40. razstavna prireditev

5. — 14. junija 1937.

Železniška izkaznica za polovično voznino se dobi pri blagajnah železniških postaj za din 2.—. Velesejmske legitimacije se izdajajo pri blagajnah na velesejmu.

Sejmišče obsega 40.000 m². Preko 600 razstavljalcev iz 14. držav.

Posebne razstave: Lovska, gospodinska, poštvena, avtomobilska, male živali.

Modna revija z varietejem. Veliko zabavišče. Koristno — prijetno.

HERAKLIT

je najboljšje gradivo za hleve, svinjake, kokošnjake. Dobi se pri

M A T E R I A L

trg. dr. z o. z.

LJUBLJANA, Tyrševa 36/d

ČATEŠKE TOPLICE pošta Brežice, želez. postaja Brežice in Dobova, najbolj vroči 55° C radioaktivni vrelec v Dravski banovini. — Sezona od 1. maja do 30. septembra. — V pred in posezoni znatni popusti, zahtevajte prospekte. — Z neprekosljivim uspehom se zdravijo bolezni, visoki krvni pritisk, revmatizem, vnetje, protin, išias, nevralgično trganje, kronični katarji, ženske bolezni i. t. d.

Oglašujte v »Domovini«

ZIVČNA PREUTRUJENOST

Znanstveno je ugotovljeno, da izvleček iz žlez močnih živali (KALEFLUID) urejuje delovanje vseh žlez, krepi vse telo in vrvnotežuje živčevje tako, da človek ponovno postane krepak, aktiven v življenju in sposoben za delo in borbo za svoj obstanek. Podroben opis se dobi brezplačno na naslov: Beograd, Masarykova 9, telefon 25981, Miloš Marković. Kalefluid se prodaja v lekarnah. R. S. Br. 10.537/33.

Mnogo ceneje in boljše si nabavite vse vrste oblek in perila pri

PRESKER - ju,
SV. PETRA CESTA 14.

NOVOST! Samo Din 98.—

št. 63.719. Cenena, a dobra Shock-Proi zapestna ura, točno regulirana, lep kromiran okrov zapestnica iz usnja. — številčnica in kazalo osvetljena (Radium)

Din 98.—.

Zahtevajte veliki cenik, ki ga dobite zastoj in poštne prosto. Velike izbira ur, zlatne in srebrne.

Lastna protokolirana tovarna ur v švic

H. SUTTNER, LJUBLJANA 6.

ZABELO, SVINJSKO MAST

sirovo in kuhano maslo, jajca, suhe gobe in vse poljske pridelke kupujejo Senčarjeve trgovine v Mali Nedelji, Ljutomeru in Štrigovi Velika zaloga oblačilnega blaga, sešitih oblek in vseh potrebščin, dokler traja zaloga, še po starih nizkih cenah! Ne zamudite kupiti! Zaloga vsakovrstne moke!

Mali oglasi

KUPIM AJDOV CVETLIČNI MED in VOSEK po najvišji ceni. Ponudbe z vzorci na Ivan Sagadin, Beltinci, Prekmurje.

HRANILNE VLOGE

raznih denarnih zavodov, delnice in vrednostne papirje nakup in prodajo izposluje najbolje proti gotovini takoj koncesionirana tvrdka Al. Planinšek, Ljubljana, Beethovno va ul. 14.-I. Telefon 35-10.

NOVI VZORCI

za ročna dela v predtiskariji Cita Nifergal, Maribor, Koroška c. 1.

PRODAM POSESTVO

obsegajoče okrog 26 oralov, tričetrt ure od postaje. Na posestvu se redi 7 glav živine. Cena 90.000 Din. Natančna pojasnila daje Kodrič Josip, Čanje 21, pošta Blanca.

DVE SESTRI

24 in 25 let stari, prijetni Dolenjki s 40.000 Din gotovine vsaka, se želita omožiti. Informacije s prednakazilom 10 Din v znamkah daje »Jugotok«, Zagreb, Ilica 31.

KMEČKO DEKLE,

čedna brinetka, 24 let stara, vesela Gorenjka s 150.000 Din gotovine, se želi omožiti. Informacije s prednakazilom 10 Din v znamkah daje »Jugotok«, Zagreb, Ilica 31.

KMEČKI FANT,

ekonom, s 30 orali prvorazrednega posestva brez dolga, 30 let star, se želi poročiti. Informacije s prednakazilom 10 Din v znamkah daje »Jugotok«, Zagreb, Ilica 31.

DRŽAVNI URADNIK

z 2500 Din mesečne plače, se želi poročiti. Informacije s prednakazilom 10 Din v znamkah daje »Jugotok«, Zagreb, Ilica 31.

POSOJILO NA VKNJIZBE.

na poroke in kritje kmečkih dolgov kakor tudi državnim in mestnim uradnikom na plačo nabavljamo. Informacije s prednakazilom 10 Din v znamkah daje »Jugotok« Zagreb, Ilica 31.

JOJ, KAKO SEM VESELA!

Kupila sem za za sebe in štiri otroke oblecke, pa še 100 Din nisem porabila. Ali veste kje? V manufakturi Grajske starinarne, Maribor, Vetrinjska 10.

IŠČEM SLUŽBO

500 Din dam, kdor mi poižve za kakršnokoli državno ali privatno službo. 25 let star, neoporečen, z odlično vojaško knjižico. Ponudbe na upravo »Domovine« pod »Kranjsko« št. 852.

STRUPENOST

»Kaj porečete k temu izrednemu razumu?« je vprašal neki učenjak pisatelja, ko mu je predstavil petletnega dečka, čigar bistroumnosti se je čudila vsa Florenca.

»Otroci te vrste so na stara leta navadno tepci, kakor nam kažejo izkušnje,« je odgovoril pisatelj.

Deček se je pa ozrl nanj in pripomnil: »Vi ste bili gotovo tudi tako prebrisan otrok.«

Modra galica „SOLNCE“ - Celje

je za zatiranje peronospor in škrlupa ter raznih paležev

neobhodno potrebna!

VINOGRADNIK, SADJAR in VETNAR, ki ne škropi pravočasno in pravilno svojih kulturnih rastlin, ne more pričakovati obilnih in zdravih pridelkov. — Vporabljajte v ta namen le domačo modro galico znamke »SOLNCE«,

ki vsebuje 99% bakrenega sulfata.